

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Edita Šebíková

Slib čistoty v životě zasvěcené panny

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Marta Cincialová, ThD.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a používala jsem při tom jen uvedenou literaturu.

V Malenovicích 27. 3. 2012

Edita Šebíková

Děkuji Mgr. Martě Cincialové, ThD., za odborné vedení práce, mnoho cenných rad a podnětů. Rovněž děkuji všem, kteří se jakýmkoliv způsobem podíleli na korekturních úpravách textu. V ne poslední řadě chci srdečně poděkovat Bohu a všem svatým, zvláště těm, o jejichž přímluvu jsem prosila, za duchovní podporu a pomoc.

OBSAH

Úvod	6
1 Počátky křesťanského panenství	9
1.1 Panenství v Matoušově evangeliu	9
1.2 Panenství v Lukášově evangeliu	10
1.3 Shrnutí poselství evangelijních textů o panenství	10
1.4 Zmínky o panenství v dalších textech Nového zákona	11
1.5 Zmínky o vývoji pohledu na panenství v prvních staletích církve	12
1.6 Panenství jako charisma.....	13
1.7 Křesťanské manželství a panenství.....	14
1.8 Panenství zvolené pro Boží království.....	15
1.9 Eschatologický význam křesťanského panenství	16
2 Zasněžení panen žijících ve světě.....	18
2.1 Stav zasněžených panen	18
2.2 Obnovení liturgického obřadu zasněžení panen žijících ve světě	20
2.3 Liturgický obřad zasněžení panen.....	21
2.4 Zasněžené panny v dnešním světě.....	24
3 Evangelijní rady obsažené ve slibu čistoty zasněžené panny.....	27
3.1 Slib čistoty.....	27
3.1.1 Čistota srdce.....	29
3.1.2 Boj o čistotu srdce.....	32
3.2 Evangelijní rady chudoby a poslušnosti obsažené ve slibu čistoty zasněžené panny.....	33
3.3 Zasněžená panna jako znamení církve – panny, nevěsty a matky	36

3.4 Snoubenecký vztah.....	37
3.5 Láska k eucharistii.....	38
3.6 Následování kříže.....	39
3.7 Zasněcené panenství jako přijetí důvěrného vztahu s Bohem	40
3.8 Plodnost panenství.....	42
3.9 Prožívání daru zasněceného panenství.....	43
Závěr.....	46
Prameny.....	48
Literatura.....	49
Seznam zkratek	52

ÚVOD

Bakalářskou práci *Slib čistoty v životě zasvěcené panny* jsem se rozhodla psát především pro samo povolání k tomuto způsobu zasvěceného života, kterého se mi dostalo a na které se s Boží pomocí připravuji v kandidatuře. Proto se chci zabývat touto prastarou formou zasvěceného života v církvi, již je stav zasvěcených panen žijících ve světě (lat. *Ordo virginum*).

V první kapitole nejprve stručně pojednám o počátcích křesťanského panenství jako o jedné z cest následování Krista. Všichni jsme povoláni ke svatosti (srov. 1 Sol 4,3). Všichni křesťané, jakéhokoli stavu, jsou povoláni k plnosti křesťanského života, k dokonalosti v lásce. Církev je svatá. A tato svatost církve se projevuje a uskutečňuje rozličně u všech. Jediná svatost je uskutečňována v různých způsobech života a povoláních ode všech, kteří jsou vedeni Duchem Božím. Všichni křesťané jsou tedy povoláni a zavázáni k uskutečňování svatosti a dokonalosti ve shodě se svým stavem.¹ Každý, kdo začne následovat Pána, ať už v panenství nebo v manželství, je povolán k dokonalosti v lásce (srov. Mt 5,48).

V evangeliu zve Ježíš některé k tomu, aby ho následovali způsobem života, kterým žil on. Ti, kterým to bylo dáno pochopit, nežili v manželství, ale rozhodli se následovat Krista. Nežení se, nevdávají se, ale zůstávají svobodní pro Boží království, aby žili pro Boha a ukazovali na něj druhým. Manželství už tedy není jedinou cestou, která vede do nebeského království, ale Nový zákon ukazuje další možnost: panenství.

Křesťanské panenství tedy není pouhé odmítnutí manželství. To by znamenalo „nikomu nepatřit“. Křesťanské panenství je založeno na vnímání své existence ve vztahu ke Kristu, v síle vzájemného obdarování.² Jeho podstatou je „patřit Pánu“. Bůh sám k tomuto způsobu života povolává a na člověku je, aby jeho pozvání s vírou a láskou přijal. Bůh sám stačí, jen on jediný může splnit všechny naše touhy.

¹ Srov. *Lumen gentium* (dále jen LG). In *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, s. 155.

² MARTINI, C. M. *Žena svého lidu*. Poslání ženy v církvi, s. 62-63.

Panenství je v Novém zákoně stavěno vždy vedle manželství a vztahováno k němu.³ Lásku Krista k jeho církvi lze v určitém smyslu přirovnat k lidskému manželství, jež ovšem podstatně přesahuje. Kristus požehnal manželský svazek svou přítomností v Káně a ukázal, že lidský sňatek je obrazem vztahu, který ho překonává: vztahu Boha k jeho lidu. V Novém zákoně se tedy ve světle vtělení manželství stává znamením, které odkazuje na snoubenecký vztah Krista s církví (Mt 22,1 a Ef 5,31-32). Kristus miluje církev jako svoji snoubenku, takže se stal vzorem pro muže milujícího svoji manželku jako své tělo (srov. Ef 5,25-28).⁴ Křesťanské manželství a panenství jsou tedy dvě životní možnosti, dva od sebe odlišné, ale navzájem se vyžadující životní stavy. Jsou oba pozitivní a rovnocenné, jsou si sobě navzájem pomocí a povzbuzením.⁵ Protože manželství a panenství ukazují na dva aspekty církve, která je matka a panna, evangelium je přijímá a činí z nich znamení skutečnosti, která je přesahuje: přicházejícího Božího království.⁶ Zasvěcený život je znamením Boží lásky k člověku, přicházejícího Božího království.

Ve druhé části práce se zmiňuji o historii a vývoji obřadu panenského zasvěcení a také popisuji současný obnovený liturgický obřad zasvěcení panen žijících ve světě. Je to skutečný poklad, klenot liturgie. Tento obřad panenského zasvěcení má svatební charakter a vykonává ho biskup. Snoubenecký vztah zasvěcené panny ke Kristu má tedy být obrazem vztahu Krista a církve, Ženicha a nevěsty. Také přiblížím život zasvěcených panen žijících ve světě a pokusím se lépe objasnit, co je jejich posláním a úkolem.

V závěrečné kapitole vysvětluji, co je to zasvěcené panenství, co je to čistota. Dále pojednám o tom, co zahrnuje slib čistoty, jaký má význam a jak jsou všechny ostatní evangelijní rady vyjádřené a obsažené ve slibu čistoty a k čemu se panny tímto slibem zavazují. Každý křesťan je povolán ke svatosti. Může ji přijmout a ve vydanosti žít i naplňovat v každém všedním dnu. Tuto vydanost lze zvláštním způsobem zakusit žitím

³ Srov. BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní II.* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neveden, č. 2, s. 4.

⁴ Srov. LG, s. 109.

⁵ Srov. *Katechismus katolické církve* (dále jen KKC), čl. 1620.

⁶ Srov. BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní II.* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neveden, č. 2, s. 1.

tří evangelních rad: v daru poslušnosti, tajemství křesťanského panenství a v evangelní radě chudoby.⁷

Rozhodnutí člověka k následování Krista vychází z iniciativy samotného Boha. Povolání a poslání je vždy udělováno prostřednictvím církve. Když zasvěcená osoba přijme dar povolání, tráví celý svůj život ve službě Kristu, k jehož následování se vydala cestou čistoty, chudoby a poslušnosti.

Evangelijní rady, založené na učení a vzoru Krista – učitele, jsou Božím darem, který církev od Pána přijala. Evangelijní rady jsou darem Trojice, pochází od Otce skrze Syna v Duchu svatém. Jsou odleskem života celé Trojice.

V tomto světle se jeví více než vhodné chápat evangelijní rady v jejich pozitivním rozměru jako specifickou cestu k plné realizaci zasvěcené osoby. Tímto způsobem se celibát spíše než odříkáním stává plným přijetím Boží intimity. Poslušnost se stává souhlasem s Božím plánem, který přesahuje lidskou krátkozrakost. A konečně chudoba se z tohoto pohledu jeví především jako darování se Bohu. Tento nový pohled na sliby vytváří důvěrné a živé společenství mezi Bohem a těmi, kteří se mu zasvětili.⁸

Slib, jimiž se zasvěcení zavazují prožívat evangelijní rady, dávají jejich láskyplné odpovědi všechnu radikalitu. Panenství rozšiřuje srdce podle srdce Kristova a uschopňuje milovat tak, jak miloval on. Chudoba osvobozuje od otroctví věcí a klamavých potřeb, ke kterým svádí konzumní společnost, a umožňuje odhalit Krista, jediný poklad, pro který opravdu stojí zato žít. Poslušnost vkládá celý život do jeho rukou, protože On ho realizuje podle Božího úradku a činí z něho mistrovské dílo. Je nutná odvaha velkodušně následovat Krista.⁹ Cílem mé bakalářské práce je tedy ve stručnosti představit, co vyplývá z panenského zasvěcení Bohu a církvi a jak lze toto povolání žít v dnešní době.

⁷ BUOB, H. *Povolání k vydanosti*, s. 154.

⁸ JAN PAVEL II. *Vita consecrata* (dále jen VC). O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě. čl. 7.

⁹ *Znovu začít od Krista. Obnovené úsilí zasvěceného života v třetím tisíciletí*. přel. ČERNÁ, Z., s. 31-32.

1. Počátky křesťanského panenství

V této kapitole se budu ve stručném přehledu zabývat pohledem na panenství jako takové, jak o něm pojednávají stěžejní novozákonní texty a jak ho pojímala prvotní církve.

1.1 Panenství v Matoušově evangeliu

Zaměříme se nejprve na některé úryvky z Matoušova evangelia, které souvisejí s tématem panenství. Ve 22. kapitole Matoušova evangelia Ježíšova slova jasně ukazují, že manželství a sexualita patří pouze do pozemského řádu, ale neprocházejí smrtí. Člověk po svém pádu k zajištění existence lidstva neměl jinou možnost než děti. Ale po Kristově vítězství nad smrtí také učedník může zvítězit nad svým tělem v síle poznání Písma a Boží moci. Tento text nehlasá přímo panenství, ale uvádí do jeho křesťanského chápání. Panenství v řádu vzkříšení je možné. Manželství už není absolutní a definitivní skutečností, ale z určitých důvodů je možné se ho zříci.

V 19. kapitole Matoušova evangelia (Mt 19,12) je další text týkající se panenství. Ten se váže na Ježíšův spor s farizeji o rozvodu. Ježíš uvádí argument pro nerozlučitelnost manželství prohlášením, že monogamie je uskutečnitelná, protože existují ještě obtížnější situace než ty, které monogamie vyžaduje. Je to situace panenství. Je-li možné jej žít, je možné žít věrně monogamní manželství. Rozlišuje tři kategorie těch, kteří se nežení, a hlásá, že zvolit svobodně celibát pro Boží království mohou jen ti, kterým to bylo Bohem dáno pochopit. Pomocí Božího povolání je možné žít v celibátu, jako je možné být věrný jedné manželce.¹⁰

V tomto textu nachází panenství biblický základ, protože je hlásáno evangeliem a samotným Kristem. Ten ustanovuje stav panenství jako trvalý, jako definitivní volbu neužívání vlastní sexuality, jako stálou situaci „ne-manželství“ prožívanou těmi, kdo obdrželi tento dar. Pozitivnost této volby je silně potvrzena jejím zdůvodněním: pro

¹⁰ Srov. BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní II.* / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 5.

nebeské království. Kdo je schopen vytvořit prostor Božímu daru, ať tak učiní. Kristus to zdůrazňuje dvakrát: „Ne všichni pochopí to slovo; jen ti, kterým je to dáno (...) Kdo to může pochopit, pochop“ (Mt 19,11.12).

1.2 Panenství v Lukášově evangeliu

Nakonec chceme představit třetí text evangelijní tradice, který relativizuje manželství a vyhláší možnost žít jinak, i když nemluví o celibátu přímo. Je to text 18. kapitoly Lukášova evangelia (Lk 18,29-30). Je zřejmé, že v Lukášově tradici je manželství podřízeno důležitosti Božího království a následování Ježíše: učedník může opustit i manželku, s níž se právě oženil (Lk 14,20), a může ji opustit s výhledem na Boží království (Lk 18,29). Ježíš však v tomto případě nabízí možnost neženit se a zůstat v celibátu pro evangelium, pro Boží království a pro samotného Ježíše. Celibát je tedy v tomto textu chápán jako opuštění všeho, co by bránilo učedníkovi dokonale přilnout ke Kristu (srov. Lk 14,20). Ježíšova slova jsou výzvou a motivací pro ty, kteří z důvodů apoštolské služby a z lásky k Ježíši opouštějí všechno, včetně možnosti se oženit a včetně samotného manželství, aby žili v celibátu.

1.3 Shrnutí poselství evangelijních textů o panenství

V evangelijních textech se panenství objevuje vždy společně s manželstvím a je chápáno jako hlásání a uskutečnění reality vzkříšení (Mt 22), jako povolání a milost (Mt 19), jako opuštění a připravenost (Lk 18), vždy však pro Boží království, je založeno na Božím slově a na víře v Boží moc.

Z evangelia je jasné, že první křesťané chápali panenství jako charisma dané pouze nemnohým (Mt 19,12). Panna je nadto znamením víry a naděje ve vzkříšení z mrtvých, kdy se lidé „nežení ani nevdávají, ale jsou jako nebeští andělé“ (Mt 22,30).

1.4 Zmínky o panenství v dalších textech Nového zákona

Největším starověkým obhájcem panenství je svatý Pavel. Zvláště v 1 Kor 7,17 povzbuzuje své posluchače k docenění významu panenství, v 2 Kor 11,2 se pak Pavel obrací ke křesťanské komunitě jako k čisté panně.¹¹

Pavlovo učení se přibližuje evangeliu: pro ty, které spása zastihla v manželském stavu, zůstává normální cestou jediné a nerozlučné křesťanské manželství, ale pro některé existuje další cesta – celibát, kterou si vybral Pavel a kterou předkládá a chválí. Tajemství lásky v Novém zákoně nachází plnost svého významu ve světle těchto dvou stavů.

Právě svatý Pavel představuje jak manželství, tak panenství jako charisma (srov. 1Kor 7,7 a 2Kor 11,2), tedy zvláštní dar Ducha svatého pro dobro společenství církve. V sedmé kapitole prvního listu Korint'ánům vnímáme, jak byla chápána otázka manželství a panenství v místní církvi kolem roku 57 po Kristu. V tomto listě Pavel nevytváří systematickou a vyčerpávající teologii, ale spíše odpovídá na otázky společenství. Když odpověděl na sporné body ohledně sexuality (1 Kor 6,12-20), otevírá apoštol stať o dvojím stavu a připomíná korintskému společenství, že spásu získáváme také skrze tělo. V souladu s evangeliem prohlašuje za normální a řádnou cestu ke spáse nerozlučitelné manželství a vedle něj staví možnost celibátu. V Pavlově chápání se nachází manželství po boku panenství. Manželství a panenství patří do řádu Ducha, a přestože se liší, jediný Duch je sjednocuje. Pavel tvrdí, že je lépe se soustředit na stav, v němž lépe posloucháme Pána, a vidí v panenství něco, co dává přebývat v Pánově blízkosti, co dovoluje sloužit mu bez rozdělení. Manželství již není jediným legitimním stavem v tomto světě. Je nadále obrazem vztahu Krista a církve, ale je obrazem, ne skutečností.

Ať už tedy žena žije v celibátu anebo v manželství, je povolána k tomu, aby se stala nevěstou a aby zcela darovala sebe sama nejprve Bohu, a je-li vdaná, následně svému manželovi a svým dětem, a také druhým.¹² Závěrem tedy můžeme říci, že Pavel nepohrdá manželstvím. Naopak, hájí ho, ale sám dává přednost celibátu jako

¹¹ Srov. SELVAGGI, A. M. Zasvěcené panny žijící ve světě. Obnovení starověkého obřadu. *Ordo virginum – Textobraní II.* / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 20.

¹² CROISSANT, J. *Žena neboli Kněžství srdce*, s. 83.

výhodnějšímu stavu vzhledem k Božimu království, ne snad jako prostředku k dosažení větší dokonalosti.¹³

Svatý Pavel hlásá velké pozitivní poselství celibátu, když ho ukazuje jako samotu s Bohem a věrnost Bohu (srov. 1 Kor 7). Celibát není pohrdání láskou nebo city, jež tvoří naše lidství, ale začleňuje je do Boží vůle. Celibát je život lásky zcela naplněný jedinou Kristovou láskou. Proto může být věrně prožíván pouze za podmínky, že je stálým přilnutím k Pánu skrze nepřetržitý dialog v modlitbě a v naslouchání slovu.¹⁴

Jiných textů Nového zákona týkajících se panenství není mnoho a jsou spíše svědectvím o existenci svobodných v církvi na konci prvního století po Kristu. Takové svědectví najdeme ve Skutcích apoštolů, kde se připomínají čtyři Filipovy dcery – prorokyně, které jsou nazývány pannami (srov. Sk 21,9). A také v Knize Zjevení, kde jsou zmiňováni ve čtrnácté kapitole panici, kteří se neposkvrnili se ženami a následují Beránka, kamkoli jde (srov. Zj 14,4).¹⁵

1.5 Zmínky o vývoji pohledu na panenství v prvních staletích církve

Je jisté, že již v době apoštolské církve bylo panenství mezi křesťany prožíváno jako pozitivní a dobrovolný stav vedle manželství. Bylo motivováno očekáváním druhého Kristova příchodu. Manželství a panenství byly chápány jako dvě situace mající svou vlastní hodnotu a obě byly považovány za charismatické.

Přestože už na konci prvního století a během druhého století svobodní věřící nazývaní asketi a svobodné ženy nazývané panny žili v tomto stavu na počest Pánova těla, jejich postavení v církvi není ještě jasné. Když svatý Ignác z Antiochie zdraví tyto ženy, nazývá je vdovami,¹⁶ protože vdovský stav už byl zřejmě známý a uznávaný. Již pavlovská tradice svědčí o zvyku některých církví zapisovat do seznamů vdovy (srov. 1 Tim 5,5-9), které se rozhodly se znovu neprodat a projevovaly víru a lásku ve službě bližním. Asketé a panny žili ve svých původních rodinách. Po roce 200 po

¹³ Srov. BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní II.* / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 8.

¹⁴ Srov. *tamtéž*, s. 6-7.

¹⁵ Srov. *tamtéž*, s. 9.

¹⁶ Srov. *tamtéž*, s. 10.

Kristu začínají panny nosit závoj, který naznačuje jejich duchovní sňatek s Kristem.¹⁷ Ve třetím století svatý Cyprián (+ 258), jenž vidí v panenském zasvěcení sňatek s Kristem, používá jako první na Západě k označení celibátu výraz panenství.¹⁸

Když skončilo pronásledování křesťanů, velcí Otcové čtvrtého a pátého století neváhají přiřadit panenství k ideálu mučednictví. V té době panny žily obvykle dál ve svých rodinách, příp. domech. Věnovaly se především modlitbě, zvláště modlitbě hodin v katedrálním chrámu a podle okolností také církevním službám a skutkům kajícího a milosrdného. Vnější znakem panen byl závoj, který nosily stejně jako vdané ženy, příp. také velmi prosté oblečení.¹⁹

Ve středověku došlo k absolutnímu upřednostňování panenství před manželstvím. Např. svatý Tomáš Akvinský (1225-1247) prohlašuje, že panenství má být bez diskuse dávana přednost před manželským životem.²⁰ A toto pojetí se stalo zcela převládajícím po další staletí až do 20. století. Také II. vatikánský koncil dal přednost tradičním formulacím a představuje panenství tradičními výrazy nadřazenosti. Ale dnes jsou teologové a exegeté daleko od těchto postojů. Navracíme se k výkladu manželství v novozákonní linii, oba stavy jsou svázány jeden s druhým, protože jeden druhý vysvětluje; oba se vzájemně potřebují, ale nedají se srovnávat: jsou to dvě odlišná charismata daná Božímu lidu k dosažení svatosti, k níž jsou všichni povoláni.²¹ Z tohoto průřezu je možné pochopit, jak se prosazoval pojem stavu panenství v křesťanské teologii.

1.6 Panenství jako charisma

Z evangelia je jasné, že první křesťané chápali panenství jako charisma dané pouze nemnohým (srov. Mt 19,11). Panna je nadto znamením víry a naděje ve vzkříšení z mrtvých, kdy se lidé „nežení ani nevdávají, ale jsou jako nebeští andělé“ (Mt 22,30). Také svatý apoštol Pavel říká: „Každý má od Boha svůj vlastní dar, jeden tak, druhý

¹⁷ Srov. BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní II.* / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 10-11.

¹⁸ Srov. *tamtéž*, s. 13.

¹⁹ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 14.

²⁰ Srov. BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní II.* / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 14.

²¹ Srov. *tamtéž*, s. 12.

jinak“ (1 Kor 7,7). Neboli ženatý má své charisma a celibátník má své charisma. Myšlenka daru je ostatně zahrnuta ve slovech, kterými Ježíš ustanovuje celibát pro království, když říká, že všichni nemohou této nabídce rozumět, ale jen ti, kterým je to „dáno“ (srov. Mt 19,11). Jestliže je tedy panenství podstatně charisma, pak je to „zvláštní projev Ducha“, protože takto je definováno charisma v Novém zákoně (srov. 1 Kor 12,1). Je-li to charisma, pak je více darem přijatým od Boha nežli darem věnovaným Bohu. Pannám zcela zvlášť platí Ježíšova slova: „Ne vy jste vyvolily mne, ale já jsem si vyvolil vás“ (Jan 15,16). Zůstáváš v panenském stavu, protože království, nebo lépe řečeno Pán se tě zmocnil, vyvolil si tě, a ty cítíš potřebu zůstat svobodný, abys plněji odpověděl na toto vyvolení.²²

Panenství je charisma výjimečné nerozdělené lásky. Svatba takovou lásku zahrnuje, protože manželská jednota vyžaduje úplný dar sebe druhému. A panenství, protože překračuje svátostný charakter přítomného života, uvádí do okamžitého vztahu s Kristem, přiděluje k němu tak, že panna nalezne svůj odpočinek v něm.²³ Není nic většího než dar nás samých Bohu.²⁴

1.7 Křesťanské manželství a panenství

Křesťanské manželství a panenství, jak již bylo řečeno výše, jsou dvě charismata. Jde o dva základní, od sebe odlišné, ale navzájem se vyžadující životní stavy, které odpovídají dvěma Božím povoláním. Svědectví o vzájemné blízkosti charismat manželství a panenství je možné pozorovat na Panně Marii. Její souhlas k mateřství je důsledkem jejího plného odevzdání se Bohu v panenství. Prvotní je její odevzdanost, jejím důsledkem je plodnost. Láska muže a ženy je zpřítomňujícím znamením Boží lásky a věrnosti, jež nám zjevil Bůh jednou provždy skrze Ježíše Krista a jež zpřítomňuje prostřednictvím církve.

Zatímco manželství je povýšeno na svátost, dobrovolné panenství nepotřebuje, aby bylo svátostí, protože je součástí tajemství nebeského království a umožňuje přímý přístup k Pánu.

²² CANTALAMESSA, R. *Panenství*, s. 40.

²³ BARSOTTI, D. *Spiritualita svaté Anděly Merici*, s. 25.

²⁴ *Tamtéž*, s. 29.

O křesťanském panenství hovoříme tehdy, je-li odpovědí na Kristovo zavolání. Panenství pak tedy není žádnou nutností, nýbrž Božím pozváním: pozváním Boha a Spasitele, který nám bez jakékoli zásluhy dává najevo, že mu můžeme zcela patřit, a to už v tomto čase. Povolání tedy nemá nic společného s osobními zásluhami, nýbrž bylo dáno nezasloužitelným způsobem, jako dar církvi, jejímiž údy jsme – stejně jako dar křesťanského manželství.²⁵ Proto je panenství pro nebeské království nejen plodem svobodného rozhodnutí ze strany člověka, ale je to také zvláštní milost od Boha, který povolává určitou osobu, aby žila v panenství. Pozvání k zasvěcenému životu obsahuje výsadu uskutečnit na sobě život podle vzoru Krista a celkově se mu připodobnit.²⁶

1.8 Panenství zvolené pro Boží království

Mezi evangelními radami, píše Druhý vatikánský koncil, „vyniká drahocenný dar Boží milosti, který Otec dává některým křesťanům (srov. Mt 19,11, 1 Kor 7,7), aby se v panenství nebo celibátu mohli snáze, s nerozděleným srdcem (srov. 1 Kor 7,32-34) oddat pouze Bohu. Tato dokonalá zdrženlivost pro Boží království byla vždy v církvi v nemalé úctě jako znamení a pobídka lásky a jako zvláštní zdroj duchovní lásky a duchovní plodnosti ve světě.“²⁷ Takový je plný význam panenství, které zřeknutím se manželství (tj. životem v celibátu) uskutečňuje „snoubenecký význam“ těla skrze osobní vazbu a oddanost Ježíši Kristu a jeho církvi. V panenství očekává člověk – i tělesně – eschatologickou svatbu Krista s církvi. Celibát představuje neocenitelný Boží dar církvi a má v současném světě prorockou hodnotu.²⁸ Celibát je veliké znamení víry, přítomnosti Boha ve světě.²⁹

V Kristově učení je mateřství spojeno s panenstvím, ale je od něho rovněž odlišeno. V tomto ohledu má zásadní význam Ježíšův výrok pronesený v rozhovoru s farizeji o nerozlučitelnosti manželství. Když slyší učedníci odpověď danou farizeům, řeknou: „Jestliže je to s mužem a ženou takové, pak je lépe se neženit“ (Mt 19,10). Nezávisle na smyslu, jaký v té době mohla mít v chápání učedníků slova „je lepší“, je pro Krista

²⁵ BUOB, H. *Povolání k vydanosti*, s. 106.

²⁶ Srov. VC, čl. 18.

²⁷ Srov. LG, s. 42.

²⁸ JAN PAVEL II. *Pastorales dabo vobis*, Posynodální apoštolská adhortace O výchově kněží, čl. 29.

²⁹ SEWALD, P. Kdo seje vítr, sklídí bouři. *Monitor*, roč. 8, 2011, č. 5, s. 9.

tento chybný názor podnětem, aby je poučil o ceně celibátu. Rozlišujeme celibát způsobený vadami nebo i samým člověkem od „celibátu pro nebeské království“. Kristus říká: „Někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské“ (Mt 19,11).

1.9 Eschatologický význam křesťanského panenství

Křesťanské panenství je znamením lásky Krista a církve. Je ohlašováním přicházejícího nebeského království a proroctvím Kristova návratu. Když Kristus volá k panenství, dává na srozuměnou, že všechny věci pominou, či lépe budou proměněny vzkříšením, a tehdy bude Bůh všechno ve všem (1 Kor 15,28). Kristus říká: „Někteří nežijí v manželství, protože se ho sami zřekli pro království nebeské“ (Mt 19,12). Jde tedy o panenství dobrovolně zvolené pro nebeské království, při němž se bere v úvahu eschatologické povolání člověka ke společenství s Bohem. Motivace tohoto životního stavu je proto eschatologická a snubní. Skutečná podstata čistoty zasvěcených osob spočívá stejně jako u manželů v podílu na tajemství snubního vztahu Krista a církve. Je to zvláštní znamení Božího království, které má přijít, ale současně slouží i v pozemském životě k výhradnímu nasazení všech sil duše i těla pro eschatologické království. Neboť panenství je dar daný k užitku církve. Potom Pán dodává: „Kdo může pochopit, pochop“ (Mt 19,12).³⁰ Panenství je veliké znamení víry, přítomnosti Boha ve světě. Bylo by naprostým bláznovstvím zřici se ho v době tak vzdálené Bohu, která právě takové znamení potřebuje.³¹

Zasvěcený život v sobě nese též čekání a určitou nenaplněnost. Tak i život zasvěcené panny je do jisté míry a zvláštním způsobem předjímáním dosud očekávaného a doufaného naplnění, kdy Bůh bude bezprostřední blažeností každého ze svých svatých. Ovšem toto eschatologické předjímání se uskutečňuje ve víře, v „ještě ne-naplněnosti“.

Podstata celibátu spočívá v Kristově vzkříšení. Kdo od Boha přijal tento dar, jenž Pavel nazývá charismatem, již začíná realizovat to, co se bude dít ve vzkříšeném životě: lásku celého člověka, muže i ženy, která však překračuje tělesný vztah.³²

³⁰ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem. Apoštolský list O důstojnosti a povolání ženy*, čl. 20.

³¹ SEWALD, P. Kdo seje vítr, sklídí bouři. *Monitor*, roč. 8, 2011, č. 5, s. 9.

³² BORRIELLO, L. *Pak přijď a následuj mě*, s. 35-36.

Zasvěcený život není svátost, tedy obraz neviditelné skutečnosti boholidské lásky, ale zasvěcený život je už samou touto skutečností. Tento vztah s Bohem v intimitě lásky bude sice naplno prožíván až po smrti, ale už nyní můžeme něco z této plnosti okoušet.³³

³³ Srov. *Perfectae caritatis*. In *Dokumenty II. vatikánského koncilu...*, s. 26.

2. Zasněčení panen žijících ve světě

V druhé kapitole pojednáme o stavu zasněčených panen. Stručně se zmíníme o původu a vývoji obřadu panenského zasněčení od prvních staletí církve. Rovněž představíme obnovený liturgický obřad zasněčení panen žijících ve světě. Budeme se však hlavně věnovat tomu, co znamená žít v Bohu zasněčeném panenství, jak lze toto charisma žít dnes. Rovněž seznámíme čtenáře se specifiky života zasněčené panny.

2.1 Stav zasněčených panen

Jak jsme už zmínili výše, již od apoštolských dob existovaly křesťanské panny, které Pán povolal, aby se mu bezvýhradně oddaly s větší svobodou srdce, těla i ducha a udělaly rozhodnutí schválené církví žít v panenském stavu „pro království nebeské“ (Mt 19,12).³⁴ Zřejmě tehdy již existoval veřejný slib panenství a církev o tomto závazku věděla. Církev tedy nejen že dovolovala tuto praxi, nýbrž podporovala ji a potvrzovala ji zvláštním zasněčením. Tento obřad panenského zasněčení existoval již v prvním století.³⁵ Panny, které chtěly z lásky k Bohu zasnětit své panenství Kristu ve službě církvi, byly k životu v panenství přijímány biskupem, který je při zvláštním obřadu veřejně zasněcoval Bohu.³⁶

Zasněčené panny představují se vši pravděpodobností nejstarší formu zasněčení v úplném následování Krista. První panny z lásky ke Kristu, a někdy i za cenu vlastního života, volily život bez manželství a oddaly se plně modlitbě a službě druhým v křesťanském společenství. Na panny, stejně jako na vdovy, které se oddaly modlitbě a službě, bylo v prvotní církvi pohlíženo jako na zvláštní skupinu – stav (ordo).³⁷

Stav zasněčených panen je zakotven v Kodexu kanonického práva kán. 604, který jej charakterizuje jako "stav panen, které vyjádřily posvátné předsevzetí důsledněji následovat Krista a byly od diecézního biskupa podle schváleného liturgického obřadu

³⁴ KKC, čl. 922.

³⁵ HUOT, D. M. Zasněcování panen. *Ordo virginum – Textobraní I / Pro vnitřní potřebu zasněčených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 8.*

³⁶ *Ordo virginum Směrnice k přípravě na život v povolání zasněčených panen, dokument ČBK, s. 2.*

³⁷ HOLLANDOVÁ, S. Zasněčené panny v dnešní církvi. *Ordo virginum – Textobraní III / Pro vnitřní potřebu zasněčených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 1.*

zasvěceny Bohu, mysticky se zasnoubily Kristu, Božímu Synu a oddaly se službě církve."³⁸ Je to závazek blízký slibu, kterým si panny zvolily život v tomto stavu a zasvětily se Bohu. Není to pouze závazek vnitřní, ale i veřejný, má trvalý charakter a je složen před církví.³⁹ Jde o nejstarší formu zasvěceného života v církvi, která sice s rozvojem řádů a kongregací téměř upadla v zapomenutí, zasvěcování panen žijících ve světě však pravděpodobně nikdy úplně nevymizelo. Po II. vatikánském koncilu byla tato forma zasvěceného života opět v církvi obnovena, přesto však zatím nevstoupila v širší povědomí. Je to i tím, že takto Bohu zasvěcené osoby po složení slibu do rukou diecézního biskupa zůstávají dál žít ve světě, často vykonávají dosavadní civilní zaměstnání a vnějškově se od ostatních prakticky téměř neodlišují. Stav zasvěcených panen nemá jiného zakladatele nebo zakladatelku než samotnou církev, která se inspirovala tajemstvím Mariina života. Toto povolání je tedy povoláním v církvi.

Na rozdíl od řeholních řádů a sekulárních institutů nemá ordo virginum pevná pravidla ani strukturu společenství. Zasvěcená panna nevstupuje do žádného nového společenství. Její komunitou je diecéze a ona se účastní života církve. Slouží diecézi i celé církvi zvláště modlitbou. I když je zasvěcená panna začleněna do diecéze, ví, že její modlitba a poslání platí celému světu, univerzální církvi. Zasvěcené panny jsou povolány k modlitbě, pokání, službě bratřím a sestrám a apoštolské práci, a to podle stavu nebo příslušných darů, kterých se každé z nich dostalo. Mohou se sdružovat, aby věrněji zachovávaly své životní rozhodnutí a navzájem se podporovaly ve službě v církvi odpovídající jejich stavu.⁴⁰

Zasvěcená panna je tedy žena zasvěcená Bohu jako snoubenka Kristova ve službách církve. Biskup od ní veřejným a slavnostním liturgickým obřadem přijímá trvalý závazek a zasvěcuje ji Bohu. Panenství je zasvěcením přijato za trvalou podmínku života, v němž je prožíváno vnitřní spojení s Kristem, ve kterém zakouší, že je chráněna věrnou láskou Boha, a odpovídá mu svou věrností. Zasvěcená panna, jež je zamilovaná do Krista a zaměřená k jeho hledání, vidí v církvi svátost jeho přítomnosti ve světě a touží po tom, aby světlo jeho tváře zářilo stále jasněji na tváři jeho Nevěsty. Proto horoucně miluje církev a působí v ní celý svůj život. Zasvěcená panna nosí ve

³⁸ *Kodex kanonického práva* (dále jen CIC), kán. 604 § 1.

³⁹ Srov. ZUBERT, B. W. Řeholní právo. Instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života. *Ordo Virginum – Textobraní I / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000*, roč. neuveden, s. 6.

⁴⁰ Srov. KKC, čl. 924.

svém srdci všechno, co se týká církve. K tomuto cíli zaměřuje život ve skutcích pokání a milosrdenství, apoštolské aktivitě a v modlitbě, a to „každá podle svých podmínek a darů milosti“.⁴¹ Celou existenci směřuje k úsilí být „přesažným znamením lásky církve ke Kristu, jejímu snoubenci“⁴² a obrazem přicházejícího Království.

2.2 Obnovení liturgického obřadu zasvěcení panen žijících ve světě

Dnes opět rozkvétá starobylý stav panen zasvěcených Bohu, jehož existence je dosvědčena již od doby apoštolů. Revize panenského zasvěcení je proto příkladem, že návrat k duchovním postojům prvotní církve nemusí být anachronismem právě tak jako oživení diecézního poustevnictví nebo zasvěcování vdov. Církev odpovídá době, a též tím je vždy podstatně nadčasová.⁴³

Církev tedy obnovila tento prastarý úctyhodný zvyk a uděluje tuto svátostinu i ženám žijícím ve světě. Jedná se o slavnostní veřejný obřad, který je úkonem církve. Proto svátostinu panenského zasvěcení celebruje diecézní biskup: mocí jeho úřadu přijímá panna Krista jako ženicha. Zasvěcená panna se stává eschatologickým obrazem církve jako Kristovy nevěsty. Její spojení s Kristem a církví je prvořadé. Obřad má tedy veřejný a svatební charakter.

Církev oficiálně obnovila obřad zasvěcení panen žijících ve světě 31. 5. 1970. Do nového Kodexu kanonického práva byl tento stav začleněn až v roce 1983, kde byl zařazen mezi formy zasvěceného života v církvi. Kán. 604 ukazuje podstatu tohoto povolání. Panenství není voleno kvůli sobě samému, ale proto, aby dotyčná „důsledněji následovala Krista“. Tyto ženy jsou zasvěceny Bohu, tj. odděleny pro něj a jemu oddány vlastní svobodnou volbou a skrze slova a konání biskupa. Tak se z nich stávají zasvěcené osoby, posvátné nádoby Pána. I v tomto krátkém kánonu nalezneme obraz nebeské svatby. Při zasvěcení panen dává biskup prsten na prst vyvolené a velmi jasnými slovy ji činí nevěstou Ježíše Krista, Syna nejvyššího Otce: „Zasňubuji tě Ježíši Kristu, Synu nejvyššího Otce, přijmi tento prsten věrnosti..., aby ses nazývala

⁴¹ HOLLANDOVÁ, S. Zasvěcené panny v dnešní církvi. *Ordo virginum – Textobraní III / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 9.*

⁴² Srov. *tamtéž*, s. 9.

⁴³ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 23.

snoubenkou Boží.⁴⁴ Panny se „mystickky zasnoubily Kristu“, jsou s ním spojeny poutem lásky. Pro zasvěcené panny je užíván stejný obraz jako pro církve a pro blahoslavenou Pannu Marii: snoubenka, matka, služebnice Páně, nosící Krista v sobě a pro druhé, matka duchovních dětí.

Druhá část kán. 604 určuje, jak by se toto povolání mělo žít. Tak jako v minulosti mohou panny vytvářet společenství. To může znamenat společný život nebo též společné setkávání k modlitbě a vzájemné podpoře. Interpretace záleží na každé jednotlivě a na biskupovi. Je ale jasné, že povoláním zasvěcených panen je služba církvi odpovídající jejich stavu.⁴⁵ Tato služba nezahrnuje pouze službu v diecézi, farnosti, škole či nemocnici, ale vyžaduje také zvláštní oddání se modlitbě s druhými a za druhé. Aby mohla zasvěcená panna sloužit druhým a nabádat je ke svatosti, musí často přijímat svátosti a Boží slovo v Písmu a duchovní četbě. V její duchovní formaci a růstu hraje centrální úlohu diecézní biskup, neboť z jeho rukou obdržela titul „snoubenka Kristova“.

2.3 Liturgický obřad zasvěcení panen

Obřad zasvěcení panen je jednou z nejstarších svátostí církve, neboť jeho nejpůvodnější texty pocházejí z doby církevních Otců. První jasné zmínky o obřadu zasvěcení jsou doloženy ze čtvrtého století.

Během následující doby ubývalo panen žijících osaměle, vytvářela se jejich společenství. Dědičkami a pravoplatnými následovnicemi individuálně žijících zasvěcených panen ve světě se staly řeholnice. Objevilo se tvrzení, že stav zasvěcených panen žijících ve světě byl zakázán. Neexistuje ale důkaz, že by nějaký celocírkevní zákon zakazoval biskupům zasvěcovat panny tak, jak bylo zvykem v prvních křesťanských stoletích. Zasvěcování panen žijících ve světě fakticky postupně mizí, ritus zůstal zachován pouze u mnišek, především benediktinek, kartuziánek a cisterciáček. Ale zřejmě vždy v dějinách církve existovaly ženy, které žily zasvěceným životem ve světě, mimo klášter. Po první světové válce si mnoho velkomyslných žen, které žily Bohu zasvěceným životem v občanských povoláních a vyvíjely bohatou

⁴⁴ MORMION, C. *Nevěsta Slova*, s. 16.

⁴⁵ Srov. CIC, kán. 604 § 2.

apoštolskou činnost, přálo přijmout panenské zasvěcení, ale zůstat přitom ve svém prostředí a pokračovat ve svém apoštolátu.⁴⁶

Pod vlivem vnuknutí Ducha svatého II. vatikánský koncil ve svém prvním dokumentu, Konstituci o posvátné liturgii, ze 4. prosince 1963 stanovil, že zasvěcení panen Římského pontifikátu má být přepracováno.⁴⁷

Pilířem obřadu je zásvětná modlitba, která rovněž pochází ze čtvrtého století. Text této modlitby je připisován papeži Lvovi Velikému (+ 461). Zasvěcením se panny zařazovaly ke stavu panen. Jejich závazek je pokládán za neodvolatelný, stejně jako manželství: jako se manželé stávají jedním tělem, tak se má nevěsta Kristova se svým Ženichem stát jedním duchem. Jako manželé opouštějí otce i matku, tak má zasvěcená panna opustit pozemské věci.⁴⁸ V obřadu panenského zasvěcení dostane pomazáním Ducha svatého „svátostinu panenství“. Stane se viditelným znamením nevěsty – církve.⁴⁹

Od nejstarších dob byl obřad panenského zasvěcení vyhrazen biskupovi. Zasvěcení se konalo o slavnostním dnu při slavení eucharistie a bylo ze své povahy spíše velmi prosté. Slavnost zasvěcení panen se koná při mši svaté většinou v katedrále jakožto hlavním chrámě diecéze, nebo podle okolností na jiném místě. Po evangeliu jsou panny vyzvány, aby přistoupily před biskupa. Zde může být ritus doplněn symbolikou světla, kdy panny zapálí své lampy a krácejí s nimi k oltáři. Po homilii začne dialog mezi biskupem a pannami.

Biskup se panen ptá:

„Chcete se zachovávat slib svatého panenství a vytrvat ve službě Bohu a církvi až do konce svého života?“

„Chcete následovat Krista, jak k tomu vybízí evangelium, aby váš život byl svědectvím účinné lásky a zřetelným znamením budoucího života v Božím království?“

„Chcete se zasvětit našemu Pánu Ježíši Kristu, Božímu Synu, a stát se jeho snoubenkou navždy?“

⁴⁶ Srov. HUOT, D. M. Zasvěcování panen. *Ordo virginum – Textobraní I / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 8-10.*

⁴⁷ Srov. *tamtéž*, s. 10.

⁴⁸ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 14.

⁴⁹ CALABUIG, I. Životní styl zasvěcené panny jako znamení snoubenecké lásky církve ke Kristu. *Ordo virginum – Textobraní I / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí / 2000, roč. neuveden, s. 42.*

Po každé z těchto otázek panna (nebo je-li více kandidátek, panny) odpoví „ano“.⁵⁰ Potom následují litanie ke všem svatým, při kterých panny mohou učinit prostraci. Pak vysloví (nebo obnoví) kandidátky posvátné předsevzetí, že chtějí zachovávat dokonalou čistotu. Přitom vkládají sepjaté ruce mezi dlaně biskupa, stejně jako kandidáti kněžství při slibu poslušnosti. Toto gesto pochází z konce 13. století a vyjadřuje sebeodevzdání Kristu, kterého biskup znázorňuje.

Po obnoveném slibu panenství biskup s rozpjatýma rukama přednese zászvětnou modlitbu. V ní chválí Boha za dar panenství a vyprošuje potřebné dary Ducha svatého, aby panny vytrvaly v životě, který zasvětily Kristu. V závěrečné části této modlitby, biskup říká:

„Ať je tvůj Svatý Duch naplní prozíravou skromností, moudrou dobrotou, rozvážnou vlídností a svobodně zachovávanou čistotou. Ať hoří láskou, ale zalíbení mají jen v tobě. Ať si pro svůj život zaslouží chválu, ale ať po ní netouží. Ať tě oslavují svatostí těla a čistotou duše. Ať je láska vede k tomu, aby ti oddaně sloužily a chránily se toho, co by tě mohlo zarmoutit. Buď jejich slávou, radostí a touhou, ve smutku jim buď útěchou, v pochybách rádcem, v bezpráví obhájcem, v nesnázích stálostí, v chudobě hojností, v postění pokrmem, v nemoci lékem. Ať v tobě všechno nacházejí, když si tě nade všechno vyvolily. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.“

Tím, že dnešní forma vlastního zasvěcení obsahuje pouze jedinou modlitbu, získává ušlechtilou jednoduchost. Je to nejstarší zászvětná modlitba, kterou známe. Skrze tuto zászvětnou modlitbu se panna stává zasvěcenou osobou. V každém případě její text podivuhodně vyjadřuje spiritualitu *Ordo virginum*.⁵¹

Po zászvětné modlitbě následuje předání insignií: závoje (podle přání, nebo jak je kde zvykem), který symbolizuje, že jsou zasvěceny Bohu a oddány službě církvi, prstenu jako znamení zasnoubení s Kristem a zachovávání neporušené věrnosti a denní modlitby církve, aby se v církvi společně modlily, chválily Boha a přimlouvaly se za spásu celého světa. Dále pokračuje mše svatá jako obvykle a na závěr jsou panny propuštěny skrze biskupovo požehnání.

⁵⁰ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU, *Slavnost zasvěcení panen*, s. 7.

⁵¹ RAFFIN, P. Povolání a úloha zasvěcených panen ve světle *Ordo consecrationis virginum. Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000*, roč. neuveden, s. 24-27.

Je zajímavé, že obřad zasvěcení nese některé nápadné podobnosti s obřadem a teologií manželství a kněžského svěcení. Vzhledem k manželství proto, že liturgie manželského sňatku a panenského zasvěcení se od počátku vyvíjela paralelně.⁵² Je to zejména užívání svatebních obrazů: nevěsta Kristova, božský Snoubenec, svatba, duchovní mateřství. Přidávají se různé vnější symboly, jako závoj (ne nutně), bílé šaty, prsten a doprovod dvou žen.

Ve srovnání s obřadem kněžského svěcení je snad nejnápadnější, že obřad zasvěcení panen má celebrovat biskup. Zasvěcení se koná také během mše svaté, kandidátka je představena biskupovi a on zkoumá její úmysly, zpívají se litanie ke všem svatým, během nichž kandidátka učiní prostraci, panna pokleká před biskupem a vkládá své sepnuté ruce do jeho při vyjádření úmyslu zachovávat dokonalou čistotu a následovat Krista, biskup vztahuje ruce nad kandidátku při konsekrační modlitbě.

Tato podobnost je sice se svátostí svěcení nápadná, ale neznamená, že zasvěcení panen je druhem svátostné ordinace. Spíše nás vede k plnějšímu pochopení úlohy ženy v církvi, která není totožná s kněžstvím, avšak je jeho ženskou paralelou ve službě po vzoru Matky Boží. Panny lze do jisté míry pokládat za „sestry“ diecézních kněží s ohledem na celibátní a obvykle osamělý život ve světě.⁵³

2.4 Zasvěcené panny v dnešním světě

V prvotní církvi žily zcela jistě některé panny ve svých křesťanských domovech a jejich rodina se o ně starala. Ačkoliv dnes mohou mít některé ženy zvláštní prostředky pro sebe i pro službu druhým, obvykle si zasvěcená panna musí vydělávat na živobytí, platit zdravotní pojištění jako všichni ostatní a starat se o svou, byť skromnou domácnost. Je-li zaměstnána na plný úvazek v místní církvi, bude brát plat jako každý jiný. Jestliže si vydělává na živobytí ve světském zaměstnání, pravděpodobně svůj volný čas věnuje službě diecézi nebo farnosti podle svých darů a podle potřeb církve.

⁵² SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 54.

⁵³ *Tamtéž*, s. 55.

Nabízí se zde obraz svatého Pavla, který se při hlásání radostné zvěsti živil prací svých rukou.⁵⁴

Kdekoli na světě jsou zasvěcené panny odpovědné místnímu biskupovi. Skrze zasvěcení existuje zvláštní pouto k biskupovi a místní církvi.⁵⁵ Komunitou zasvěcených panen je místní církev. Panny se snaží být vzdělané a soběstačné, žijí samy nebo ve svých rodinách či v malých skupinkách. Aktivní apoštolát obvykle zahrnuje jednu nebo dvě z činností, jež byly vždy ženám blízké: vyučování, zdravotnictví, péče o staré lidi, pastore. Avšak toto povolání často přitahuje rovněž ženy, které silně inklinují ke kontemplaci. Svatá Terezie z Avily odhalila celé bohatství, které nespočívá jen v kontaktu s Bohem, ale také v ohni, který z ní v hojnosti lásky překypuje a vylévá se na církev a na svět. Kontemplace je opravdová v té míře, v níž je eklesiální. Pro zasvěcenou pannu jakožto Boží ženu se životně kontemplativní vztah s božskými Osobami uskutečňuje v srdci církve, přičemž člověk ve svém nitru poznává lásku, jež vede až k obětování se za církev, a zcela se jí vydává.⁵⁶

Ať už zasvěcená panna žije spíše jako poustevnice, či působí mezi mnoha lidmi, podstata jejího povolání nespočívá ani tak v tom, co dělá, ale spíše v tom, co je. „K podstatě tohoto povolání nepatří přijetí určitého druhu služby. Jde mnohem spíš o povolání k bytí“.⁵⁷ Zasvěcená panna je především povolána k bytí s Bohem a z její modlitby má vycházet veškerá její služba. Její život je postaven na modlitbě; jejím prvním povoláním je modlitba, a to zvláště dar přímluvné modlitby.⁵⁸ Celý svůj život tak musí zasvěcená panna pokládat za přijatý do služeb Krista a církve.

Jako paralelu života zasvěcené panny můžeme vidět život diecézního kněze, s nímž má společný nejen celibátní, nýbrž i zpravidla osamělý život a konečně také, byť ne zcela paralelní, vazbu na biskupa.⁵⁹ Skrze panenské zasvěcení existuje zvláštní pouto k biskupovi a místní církvi. Je však méně právně specifikováno než inkardinace diecézního kněze. Diecézní kněz je vůči svému biskupovi povinen poslušností v konání

⁵⁴ HOLLANDOVÁ, S. *Zasvěcené panny v dnešní církvi. Ordo virginum – Textobraní III / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 9.*

⁵⁵ *Tamtéž*, s. 9.

⁵⁶ BORRIELLO, L. *Pak přijď a následuj mě*, s. 96.

⁵⁷ Srov. NIGGEMEYER, M. *Apoštolát bytí specifikum života zasvěcené panny. Ordo virginum – Textobraní I / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 46-47.*

⁵⁸ SELVAGGI, A. M. *Zasvěcené panny žijící ve světě. Obnovení starověkého obřadu. Ordo virginum – Textobraní II / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 20.*

⁵⁹ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 44.

kněžských povinností a naopak má právo na materiální a duchovní podporu místní církve. Situace zasvěcených panen je jiná. Zasvěcené panny mohou pracovat jako univerzitní profesorky, administrativní pracovnice ve farnosti, zdravotnice či pastorační asistentky, mohou pracovat v čistě světských zaměstnáních a ve volném čase dobrovolně sloužit v charitativní práci mezi nemocnými, starými a postiženými lidmi či bezdomovci. Kdekoli jsou, jsou zde přítomny jako zasvěcené osoby svědčící o Boží lásce ke všem lidem, která se stala viditelnou a odráží se v Kristově lásce k církvi.⁶⁰ To však neznamená, že po zasvěcení biskup nemá za zasvěcenou pannu další odpovědnost. Ty, které od něj obdržely zasvěcení pro službu církvi, mají být zvláštním objektem jeho pastoračního a duchovního zájmu.⁶¹

V dnešním světě dosvědčuje zasvěcená panna zapomínanou a přehlíženou hodnotu naprostého radikálního sebeodevzdání Kristu. Dnes jako v Kristově době je panenství pro Boží království často pohoršením a reakce se pohybují od nedůvěry až po pohrdání a výsměch. Také v době častého napadání celibátu je možné odpovědět: kdo může pochopit, pochop, protože nemnohým to bylo dáno (srov. Mt 19,12).

Panenství tvoří součást vzácné milosti stejně jako manželská věrnost. Bez něho je křesťanské poselství nebezpečně ochuzeno. Snadno si všimneme, že v oblastech, kde je napadáno a popíráno, ztratily na významu také další hodnoty, mezi nimi na prvním místě manželství.⁶² Panenství je veliké znamení víry, přítomnosti Boha ve světě. Bylo by naprostým bláznovstvím zříci se ho v době tak vzdálené Bohu, která právě takové znamení potřebuje.⁶³

⁶⁰ HOLLANDOVÁ, S. Zasvěcené panny v dnešní církvi. *Ordo virginum – Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 9.

⁶¹ *Tamtéž*, s. 9-10.

⁶² Srov. BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 12.

⁶³ SEWALD, P. Kdo seje vítr, sklídí bouři. *Monitor*, roč. 8, 2011, č. 5, s. 9.

3. Evangelijní rady obsažené ve slibu čistoty zasvěcené panny

V této kapitole se zaměříme na samotný slib čistoty zasvěcených panen, na jeho podstatu a na to, jakým způsobem jsou v něm zahrnuty i evangelijní rady chudoby a poslušnosti. Jak již bylo řečeno výše v předcházející kapitole, panny se zasvěcují Bohu před diecézním biskupem podle schváleného liturgického obřadu a prakticky se zavazují k zachování evangelijní rady čistoty.⁶⁴ Nelze ovšem říct, že se slib týká pouze jedné rady. Vždyť takovýto svazek s Kristem vyžaduje žít rovněž tak, jak žil on, tedy v chudobě a poslušnosti. Výslovně se sice slibuje jedna rada, takže formálně jde o jeden závazek, ale přijetí tohoto způsobu života s vnitřní nutností zahrnuje i hlubší chudobu a poslušnost, které musí být praktikovány na vlastní zodpovědnost. Není to pouze závazek vnitřní, ale i vnější a trvalý, složený před církví.⁶⁵

Slib čistoty zasvěcené panny tedy v sobě zahrnuje nejen závazek k věrnosti „první lásce“, ale také výzvu ke stálému růstu v lásce. Slib zakládá nejen bytí, ale též požadavky, přičemž jejich naplnění bylo již od počátku chápáno jako zápas. Má svůj hluboký smysl, že se v zásvětné modlitbě mluví o „starém nepříteli“, o útocích nedbalosti a pýchy a také o nemoci, chudobě a postu.

3.1 Slib čistoty

Prostřednictvím lásky dáváme Bohu svou duši, prostřednictvím čistoty své tělo. Žít slib čistoty je věc vážná, hluboká, provokující.⁶⁶ Slib čistoty je skutečná zápalná oběť. Kdo se zřekne manželství, vyznává, že uspokojení své touhy po lásce nachází v Bohu. Potvrzuje svým životem, že věří příslibům evangelia a že věčnost je skutečností, která začíná již zde na této zemi.

Svoje lidství máme používat jako Ježíš k hledání a plnění vůle Otce, tedy pro dobro všeho tvorstva. Cele obětovat sebe znamená hledat Božího království: „Nežiji už já, ale

⁶⁴ ZUBERT, B. W. Řeholní právo. Instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života. *Ordo virginum-Textobraní I.* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neveden, s. 4.

⁶⁵ *Tamtéž*, s. 6.

⁶⁶ RIDICK, J. Sliby – poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum-Textobraní III* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neveden, s. 33.

žije ve mně Kristus“ (Gal 2,20). Čistota je ustavičné volání po nadpřirozenu. Zasvěcená čistota jako znamení církve přináší Kristovu lásku chudým, smutným, osamělým, všem. Dává se zcela k dispozici a stará se jen o věci Boží.⁶⁷

Čistota v zasvěceném panenství musí být svobodnou volbou. Je vyjádřením a projevem lásky, intimního vztahu k Bohu. Lidské hodnoty trvají, ale jsou ukázněny a ovládnány pro větší dobro. Život v celibátu není především osvobozením k většímu množství činností, ale je přijetím plné závislosti na víře a viditelným svědectvím lásky. Panenství v sobě obsahuje požadavek zřeknout se jiných možností.⁶⁸ Zralé zasvěcení sebe Bohu neznamena izolaci od jiných lidí, ale ukázněný vztahů k nim a projevů těchto vztahů, zřeknutí se prostředků, které nejsou v souladu se zvolenou cestou. Nejde např. o potlačení ženské jemnosti, citlivosti, mateřských postojů, ale o vzdání se provokujících důvěrností a touhy po pozornosti, o přijetí vzájemné zodpovědnosti a vnitřní bdělosti nerozdělené lásky. Jan Pavel II. říká: „Nedotýkej se mě ani tajnými touhami!“⁶⁹ Pouze každodenní hluboká zkušenost víry může udržet v rovnováze pozitivní hodnoty čistoty a negativní aspekty odříkání a dovést až k plodné a svaté čistotě a lásce. „Ctnost čistoty nemá jen negativní charakter, není výsledkem našeho ne. Naopak – je to v zásadě ano. Zdrženlivost je normální, je-li zvolena svobodně, z rozumných důvodů vyplývajících z ucelenosti osoby, a přihlíží-li k jejímu většímu dobru. Nadpřirozeně může být ctností, je-li povoláním k radikální lásce ke Kristu, jež je hluboce prožívána se stálostí zralé a vyrovnané osobnosti.“⁷⁰

Slibem čistoty se zasvěcená panna automaticky zavazuje k praktikování dalších ctností: skromnosti, tj. zachovávání správné hierarchie hodnot, přiměřené pozornosti k vlastnímu tělu (ani přehnaná péče, ani zanedbávání, ani skrupule), zdrženlivosti. Dále se zavazuje k umírněnosti, tzn. sebeovládání a sebekontroly. Rovněž usiluje o ctnost spravedlnosti, tj. uctivého uznání Božího plánu ve svém životě a respektování tohoto plánu bez nároků na vlastní koncepci, uspokojení a na cokoli, čeho jsme se zřekli.

⁶⁷ RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum - Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 35.

⁶⁸ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 244.

⁶⁹ RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum - Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 35.

⁷⁰ *Tamtéž*, s. 36.

Stejně tak zasvěcená panna touží po rozvíjení prostoty, upřímnosti, čestnosti, pokory, víry, věrnosti, rozvahy.⁷¹

Podle Origena je dokonalá čistota zasnoubení duše s Kristem. Kristus miluje církvev jako svou nevěstu (srov. Ef 5,25), která je čistá a krásná. Je čistá, protože se chrání bludu a zachovává neporušenou pravdu, která jí byla svěřena. Je však čistá i proto, že v církvi stále budou panenské duše, které celou myslí, celým srdcem, ale též celou osobností i tělem chtějí patřit Bohu. Dokonalá čistota je tedy vyjádření úplné a nerozdělené lásky k Bohu a stálé, „nerušené“ modlitby. Tak ji chápal už svatý Pavel: „Kdo nemá manželku, stará se o věci Páně, jak by se líbil Pánu. Ale kdo je ženatý, stará se o věci světské, jak by se líbil manželce, a je rozdělen. A žena nevdaná a panna se stará o věci Páně, aby byla svatá na těle i na duši“ (1 Kor 7,32-34).⁷²

3.1.1 Čistota srdce

„Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uvidí Boha.“(Mt 5,8).

Slovo srdce znamená v hebrejštině fyzický střed člověka. V duchovním významu je místem osobnosti a středem vnitřního života či charakteru lidské bytosti. Z něj vyvěrají citové stavy, radost a zármutek, odvaha a strach, láska i hněv. Rozhodováním se pro dobro nebo zlo člověk utváří své srdce, svoje nitro a dává mu pečeť života nebo smrti podle toho, pro co se rozhoduje.

Čisté srdce, které Ježíš blahoslaví, není srdce anděla. Je to srdce člověka. Na jeho lidské srdce musíme hledět, abychom poznali, co je čisté srdce.⁷³ Panna Maria dostává své lidské srdce od Boha. Bylo utvořeno jejím Synem. Nechala se ovlivnit Božím slovem, kterému někdy nerozuměla. Když nechápala, co Bůh říká, kam ji vede, v trpělivosti si uchovávala toto slovo ve svém srdci a uvažovala o všech událostech Ježíšova života.

Kdo má čisté srdce? Pouze ti, kdo svá srdce zcela odevzdali Ježíši, aby on sám v nich mohl přebývat.⁷⁴ Čistota znamená chtít jediné. To jediné je Bůh a jeho vůle.

⁷¹ RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum - Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 36.

⁷² ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 216.

⁷³ SION, V. *Cesta k duchovnímu realismu*, s. 142.

⁷⁴ ARNOLD, J. CH. *Výzva k čistotě*, s. 49.

Jsme-li daleko od Boha, zůstávají naše srdce beznadějně rozdělena. Co je tedy nečistota? Nečistota srdce je odloučení se od Boha. Pokud nám vládne něco jiného než Kristus, žijeme v nečistotě. V sexuální oblasti je to zneužívání sexu, k němuž dochází, kdykoli se sex užívá způsobem, který Bůh zakázal. Nečistota nás nikdy neposkvrňuje zvenčí. Vychází z naší představivosti a vyrůstá z nás jako nakažlivý vřed (Srov. Mt 15,16-20). Nečistota poskvrňuje duši, poškozují svědomí, ničí život, případně vede k duchovní smrti.⁷⁵ Bůh chce do každého srdce vložit vnitřní harmonii a naprostou jednoznačnost. V tom spočívá čistota srdce (Jak 4,8). Jak píše Johann Christoph Arnold:

„Jestliže něčí srdce není čisté a není jednotné – jak to nazývá Ježíš –, pak je slabé, ochablé a netečné, neschopné přijmout Boží vůli, neschopné činit důležitá rozhodnutí a udělat něco velkého. Proto Ježíš přisuzoval největší důležitost nedělitelnosti srdce, prostotě, jednotě, solidaritě a rozhodnosti. Čistota srdce není ničím jiným než absolutní celistvostí, která dokáže překonat touhy, jež oslabují a rozdělují. Srdce úmyslnou nerozdělenost potřebuje, aby dokázalo být vnímavým, pravdivým a poctivým, aby bylo plné důvěry a statečnosti, odhodlání a síly.“⁷⁶

Obdobným způsobem se vyjadřuje o daru čistoty také svatý Jan Maria Vianney: „Nic se nemůže vyrovnat kráse čisté duše! Kdybychom si to uvědomovali, nemohli bychom svou čistotu ztratit. Čistou duši nesvazuje hmota ani věci pozemské, ani ona sama sebe. (...) Čisté duše jsou v blízkosti našeho Pána. Čím víc jsme byli čistí na zemi, tím blíže budeme Bohu v nebi. (...) Děti moje, vůbec si neuvědomujeme, jakou sílu má u dobrého Boha čistá duše! Získá od něho všechno, co chce. Jak bychom mohli odolat duši, která žije jenom pro něho, skrze něho a v něm? Jsou tři věci, které nám pomáhají zachovat si čistotu duše: Boží přítomnost, modlitba a svátosti.“⁷⁷

Křesťané jsou čistí samotným Pánem, aby mohli milovat jako on. Ze skutečnosti, že nás očišťuje sám Bůh, vyniká vlastnost jeho bytí. Jestliže se člověk domnívá, že se může očistit svým úsilím, třeba hrdinským, není schopen si představit, co je čistota Boží. Když slyšíme o blahoslavenství čistých srdcí, musíme dát pozor na slovo

⁷⁵ ARNOLD, J. CH. *Výzva k čistotě*, s. 45.

⁷⁶ *Tamtéž*, s. 46.

⁷⁷ PENNA, A. *Svědék Boží lásky*, s. 30-31.

„srdce“. Je to střed života, střed jeho pulzování, ale jen když má kvalitu, jakou je láska. Čisté je takové srdce, které je ovládáno srdcem Ježíšovým.⁷⁸

V čem tedy spočívá čistota srdce? Uvážíme-li, že čistota srdce je dispozicí k patření na Hospodina, pak to musí být připodobnění se Nejvyššímu, protože Pána existenciálně poznáváme natolik, nakolik se s ním spodobujeme (srov. 1 Jan 3,2). Jelikož láska připodobňuje milujícího s milovaným, jádrem čistoty srdce je naprosté přijetí a uskutečňování největšího přikázání, jímž je milovat Boha skutečně nade vše a bližního jako sebe (srov. Mt 22,34-40).⁷⁹ Láska je důsledek a příčina čistého srdce. To znamená nehledat čistotu v ničem jiném než v upřímné lásce k Ježíši.⁸⁰ Čisté srdce je srdce, které nemá jiný poklad než Pána. To je osobní vztah s Ježíšem v důvěře, která tvoří čisté srdce.

Čistá srdce jsou nasměrována k lásce. Ježíš se stará o očištění našeho srdce a zaměřuje je k lásce. Tomu, kdo se mu s naprostou důvěrou odevzdal, nabízí Ježíš tuto čistotu srdce, která bezprostředně odhaluje Boží pravdu, ihned otvírá oči pro Boha. Bezprostřední důvěra v Ježíše tvoří čisté srdce a dává člověku oči lásky, aby viděly Otcovu tvář.⁸¹ Dokonalá láska je neslučitelná s poskvřeným srdcem, proto se musíme očišťovat. Jak říká známý výrok sv. Izáka Syrského: „Duše vidí Boha podle toho, jak má srdce čisté.“⁸²

Všichni se potřebujeme obnovit v daru čistoty, aby náš celibát byl znamením úplného sebeodevzdání Kristu. Láska se stává ctností, když všechna činnost je pro Boha. Bližního máme milovat, jako ho miluje Ježíš, a učit se vidět v bližním samotného Krista. Sebeodevzdáním Kristu se láska proměňuje v lásku snoubeneckou. Zasvěcením se člověk stává „člověkem jediné lásky“, patří cele Pánu. Panenská čistota znamená chtít a volit to jediné. Zasvěcený život není pouze prostředkem důvěrného spojení s Bohem, ale volbou jediného, a to je odpověď na Božskou lásku. Cílem je blažené patření na Boha, možnost být s ním.

Zasvěcené čistoty člověk nabude jen hledáním jediného Milovaného a svobodným odevzdáním sebe jemu. Nejvyšší stupeň lásky nepotlačuje ostatní její typy, ale

⁷⁸ SION, V. *Cesta k duchovnímu realismu*, s. 147-148.

⁷⁹ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 245.

⁸⁰ SION, V. *Cesta k duchovnímu realismu*, s. 149.

⁸¹ *Tamtéž*, s. 151-152.

⁸² Srov. ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 326.

zušlechťuje je, obohacuje, zachovává, zdokonaluje, projasňuje. Lidská láska se proměňuje v lásku nadpřirozenou, když získává charakteristiku lásky Kristovy.⁸³

3.1.2 Boj o čistotu srdce

Klíčem k čistotě srdce je pokora. Čistota a pokora patří k sobě, protože obě vyrůstají z naprostého odevzdání se Bohu. Avšak čistota a pokora nejsou vrozené, je třeba za ně stále znovu bojovat. Boj o čistotu srdce je bojem celého života.⁸⁴ Je jen málo úžasnějších věcí, o něž křesťan může usilovat. Lidé, kteří usilují o čistotu vlastními silami, vždycky narazí. Ale pokorní žijí v Boží síle. Pouze pokorní mohou zakusit nekonečnou Boží dobrotu, pyšní nikdy.

Daru čistoty člověk může dosáhnout pouze prostřednictvím zkušenosti odpuštění. Ale i potom bude naše bitva proti pokušením pokračovat. Musíme mít odvalu. Každý z nás je vystaven pokušením v sexuální oblasti a bude tomu tak vždycky, ale skrze modlitbu a vyznání můžeme hřích překonat, v boji o čistotu zvítězit.⁸⁵ Máme se proto modlit den co den.⁸⁶ Nezáleží na tom, jak často či jak moc jsme pokoušeni. Jestliže poprosíme Ježíše, on naším jménem poprosí Boha o pomoc. V něm můžeme zvítězit nad každým pokušením (1 Kor10,13).⁸⁷ Také svatý Jan Maria Vianney říká: „Křesťan musí být vždy připraven k boji. V boji proti ďáblu můžeme vždy z tohoto boje vyjít jako vítězové. Chceme-li, můžeme s pomocí milosti Boží, která nám nikdy není odepřena, vždy vyhrát my. Právě ve chvílích boje proti peklu a v pokušení zakoušíme svou lásku k Bohu.“⁸⁸

Čistí muži a ženy dokáží rozlišit, co je v oblasti sexuality dobré a co zlé. Jsou si vědomi její vnitřní hodnoty i toho, že je jakožto Boží dar dobrá a krásná. Jsou-li naše srdce čistá a krásná, budeme instinktivně reagovat na všechno, co nás v tomto postoji ohrožuje. Čistota se nevztahuje jen k sexualitě.⁸⁹ Blahoslavení čistého srdce, neboť oni

⁸³ Srov. RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum - Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 33-35.

⁸⁴ ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 213.

⁸⁵ ARNOLD, J. CH. *Výzva k čistotě*, s. 47- 48.

⁸⁶ ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 213.

⁸⁷ ARNOLD, J. CH. *Výzva k čistotě*, s. 47.

⁸⁸ PENNA, A. *Svědék Boží lásky*, s. 71-73.

⁸⁹ Srov. ARNOLD, J. CH. *Výzva k čistotě*, s. 49-50.

budou vidět Boha (Mt 5,8). Znovu si položme otázku, kdo má tedy čisté srdce. Jsou to ti, kdo své srdce zcela odevzdali Kristu, aby on sám v nich mohl přebývat, a chtějí to jediné, tj. Boží vůli. Zasvěcené čistoty člověk nabude jen hledáním jediného Milovaného a svobodným odevzdáním sebe jemu. Pozitivním aspektem je volba jediného, negativním zřeknutí se jiných možností.⁹⁰ Bůh chce do každého srdce vložit naprostou jednoznačnost, v tom spočívá čistota (Jak 4,8).⁹¹ Bez víry, bez bláznovství kříže, bez naděje proti vši naději a bez modlitby nelze v celibátu obstát.⁹²

„Čistota přichází z nebe. Je třeba o ni prosit Boha. Jestliže o ni budeme prosit, dostaneme ji. Musíme být ale pozorní, abychom ji neztratili. Proto svá srdce musíme uzavřít před pýchou, smyslností a všemi ostatními vášněmi tak, jako se zavírají dveře a okna, aby nikdo nemohl vejít. Jsou tři věci, které nám pomáhají zachovat čistotu duše: Boží přítomnost, modlitba a svátosti“.⁹³

3.2 Evangelijní rady chudoby a poslušnosti obsažené ve slibu čistoty zasvěcené panny

Složený slib uvádí zasvěcenou pannu do niterného vztahu s nebeským Ženichem. Důslednější následování Krista, o které je usilováno slibem čistoty, zahrnuje i konkrétní uskutečňování toho, co znamená chudoba a poslušnost pro život každého křesťana, přestože consecratio virginum formální závazek k oběma těmto radám neobsahuje historicky, liturgicky ani kanonicky. Jde tedy o specifickou formu chudoby a poslušnosti přiměřenou tomuto stavu.⁹⁴ Slib čistoty tedy obsahuje chudobu a poslušnost jako vnitřní důsledek či přiměřené jednání. Chudoba a poslušnost jednotlivé zasvěcené panny, které musí být praktikovány na vlastní zodpovědnost, budou formovány jejím duchovním zázemím a ohledem na dané životní podmínky.

Chudoba jako následování Krista v sobě obsahuje vždy kus reálného odříkání jako účast na odříkání Kristově. Vrcholem dokonalosti není vůbec nic nemít, důležitější je

⁹⁰ RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum – Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 35.

⁹¹ Srov. ARNIOLD, J. CH. *Výzva k čistotě*, s. 46.

⁹² RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum - Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 38.

⁹³ PENNA, A. *Svědék Boží lásky*, s. 30-31.

⁹⁴ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 44.

ochota všechno ztratit. Přímým cílem chudoby je svoboda od té starosti, před kterou Pán v evangeliu varuje: zbytečné, přehnané, jež oslabuje srdce a odvádí je od „jednoho potřebného“. Může jí podlehnout každý, ať už má málo, nebo mnoho, protože je to v posledku projev nedostatku důvěry v Boží pomoc.

Chudoba je odpoutaností od sebe sama a je nalezením správné hierarchie hodnot. Podstatná není vnější forma chudoby, ale vnitřní postoj. Věci samy o sobě nemusí být překážkou na cestě k Bohu, důležitý je postoj k nim, nezávislost na nich.⁹⁵ Starost o důležité věci denního života může být pro zasvěcenou pannu formou pokory i břemenem. Je jasné, že úplné zřeknutí se osobního majetku (formálním slibem) je možné jen tehdy, přebírá-li materiální odpovědnost společenství nebo představený. Chudoba jako život v jednoduchosti je však jistě možná a žádoucí.⁹⁶ Svoboda v užívání časných dober podle vlastního dobrozdání je spjata s povinností konat vše tak, aby se nevytratil reálný obsah evangelijní chudoby, tj. prostota života. Starost o budoucnost nesmí spoutávat srdce a pohodlnost je nesmí nechat zlenivět. Předpokladem k tomu je sebekritický postoj.

Chudoba vyplývající z panenského způsobu života musí mít něco z evangelijní bdělosti: fyzicky ani duchovně se nezabydlet v tomto světě. To právě zdůrazňuje svatý Pavel, když říká, že neprovdaná se nemá starat o věci tohoto světa, ale má být svobodná, aby myslela na věci Páně (srov. 1 Kor 7). Zásvětná modlitba připomíná, že základním postojem panny i v časných věcech je důvěra v toho, kterému se zcela odevzdala.⁹⁷ Životní styl panny musí svědčit o tom, že její poklad je v nebi (Lk 12,34 a Kol 3,1).

K chudobě patří i sdílení duchovních dober, stejně jako ke skutkům tělesného milosrdenství se druží milosrdenství duchovní.⁹⁸ Duch chudoby se tedy uplatňuje nejen na úrovni hmotných dober, ale i na úrovni vztahů, náklonností, postojů k lidem: neposkytovat jim jakákoli dobra proto, abychom si je zavázali, ale z nezištné lásky, prokazovat jim dobro bez nároků na vděčnost nebo odplatu. V úplném oddání se Kristu

⁹⁵ RIDICK, J, Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum – Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 39.

⁹⁶ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 45.

⁹⁷ *Tamtéž*, s. 45 – 46.

⁹⁸ *Tamtéž*, s. 46 – 47.

je člověk schopen obohacovat druhé a dát se jimi obohacovat. Duch chudoby zařadí přirozené potřeby do správné hierarchie hodnot a otevře srdce nadpřirozeným darům.⁹⁹

Poslušnost jako evangelijní rada radikálně a zřetelně zintenzivňuje náležení Bohu v církvi, neboť člověk se vzdává svobodného rozhodování o vlastním životě v následování Krista, který nepřišel konat svoji vůli, ale vůli Otce (srov. Jn 4,34; 5,30; 6,38), vůli Ježíše, který nás stále vysvobozuje z otroctví ke svobodě cestou poslušnosti vůči vůli Otcově.¹⁰⁰ Podstatou poslušnosti je shoda lidské vůle s vůlí Boží. Poslouchat Boha znamená dávat mu, co si sám nechce brát: sebe sama, svou vůli, své srdce. V takovém odevzdání se jako daru sebe sama druhému jednou provždy je poslušnost úkonem dokonalé důvěry a naprosté svobody.

Poslušnost je především postojem dítěte. Je to způsob naslouchání, který mohou prokazovat svému otci pouze děti, neboť toto naslouchání je prozářeno jistotou, že otec dává svým dětem pouze dobré věci, a proniknuté tou důvěrou, která vede děti k přijetí otcovy vůle s jistotou, že je to k jejich dobru. Poslušnost je tedy jedinou cestou, která vede lidskou osobu, rozumnou a svobodnou bytost, k jejímu naplnění. Důvěrou v neměnnou Boží lásku a věrnost získává proměnlivý a kolísající člověk podíl na Boží neproměnnosti a stává se schopným věrnosti. Poslušnost Bohu je cestou růstu, a tím i osobní svobody, když souhlasí s přijetím plánu neboli vůle odlišné od své vlastní, která nejenže neponižuje ani neumenšuje, ale naopak je základem lidské důstojnosti.¹⁰¹

Poslušnost Bohu a důvěra v něho se konkretizují poslušností a důvěrou vůči církvi a v církvi, jíž je svěřeno poselství Kristovo. Křesťan, který správně chápe sám sebe, si uvědomuje svůj soulad s církvi, aby autorita zvěstování byla stále častěji a plněji uskutečňována. To je konečný obraz onoho tajemství, v němž se poslušnost Syna ztotožňuje s vůlí Otce. Jen ve víře, že vedení církve je v posledku v rukou Božích, je také možné slibovat poslušnost církevním představeným, vůbec se toho odvážit.¹⁰²

Koho poslouchá zasvěcená panna? Poněvadž zasvěcená panna se váže zvláštním způsobem na církev, váže se do jisté míry na místní církev, tedy také na biskupa jako „otce“ diecéze. Tak je také při obřadu zasvěcení oslovován a on naopak nazývá panny milovanými dcerami. Vztah poslušnosti není založen právně, přesahuje však

⁹⁹ RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum – Textobraní III* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 39-40.

¹⁰⁰ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 48.

¹⁰¹ *Tamtéž*, s. 47.

¹⁰² *Tamtéž*, s. 48.

samozřejmou poslušnost uloženou každému křesťanovi: užšímu spojení s Kristem odpovídá rozhodnější solidarita s církví a jejími pastýři. To je přesně forma poslušnosti odpovídající radě čistoty, jejímž jediným důvodem je láska.¹⁰³ Neboť jádrem poslušnosti je shoda, a to v posledku shoda s vůlí Boží. To je táž podstata lásky: připodobnění.

Formální stránka závazku, která patří k radě poslušnosti, je při obřadu panenského zasvěcení pouze naznačena, děje se beze slov, pouze gestem vložení rukou. Člověk se nezavazuje k tomu či onomu, ale k růstu v postoji dobrovolné a rozhodné solidarity, nesené vědomím odpovědnosti a důvěry. Tento postoj je protikladem k dnešnímu dalekosáhlému odmítání a nechápání autority dokonce i uvnitř církve. I v tomto smyslu má být život zasvěcené panny zvláštním svědectvím lásky.¹⁰⁴ Denní láskyplný kontakt se Slovem učí nacházet cesty života a způsoby, kterými Bůh chce vést své děti ke svobodě, živí duchovní vnímavost vůči tomu, co se líbí Bohu, zprostředkuje citlivost pro jeho vůli i zalíbení v ní, dává pokoj a radost z věrnosti vůči ní i vnímavost a otevřenost vůči všem způsobům vyjádření poslušnosti: evangeliu (Řím 10,16; 2 Sol 1,8), víře (Řím 1,5; 16,26) a pravdě (Gal 5,7; 1 Pt 1,22). Na této cestě nejsme sami: vede nás příklad Krista, milovaného Syna, v němž se Otcí zalíbilo (srov. Mt 3,17; 17,5), toho, který nás také osvobodil svou poslušností (srov. Řím 5,19; Flp 2,8). On dává inspiraci pro naši poslušnost, aby se i na nás naplnil božský plán spásy.

Poslušnosti je třeba se učit v každodenním životě. Je třeba zvláště v těžkých situacích si stále připomínat, že také Kristus „se naučil utrpením poslušnosti“ (Žid 5,8). Pokud člověk volaný k poslušnosti v těžkých chvílích snažně prosí Otce o Ducha (srov. Lk 11,13), dostane ho, Duch mu dá světlo a sílu k poslušnosti, dovede ho k poznání pravdy a pravda ho osvobodí (srov. Jn 8,32).

¹⁰³ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 51.

¹⁰⁴ *Tamtéž*, s. 52.

3.3 Zasněžená panna jako znamení církve – panny, nevěsty a matky

„Kristus založil církev, která je podle jeho vůle pannou, nevěstou a matkou: pannou neporušeností své víry, nevěstou svým nezrušitelným spojením s Kristem, matkou zástupem svých dětí.“¹⁰⁵ Církev je tedy současně panna, nevěsta a matka.

V tajemném vztahu mezi Kristem a církví je Kristus ženichem a církev nevěstou. Postavení nevěsty je vlastní celé církvi jako mystickému tělu Kristovu a Božímu lidu. Všichni členové církve, muži i ženy, žijící v manželství i celibátu, mají podíl na bytí a důstojnosti Kristovy nevěsty. Avšak církev se jako Kristova nevěsta více zviditelňuje v ženě, zejména v ženě zasněžené Bohu. Právě žena, Maria z Nazareta, je obrazem církve.¹⁰⁶ Maria jako panna a matka je vzor církve. Je vzorem církve ve víře, lásce a dokonalé jednotě s Kristem. Maria je tedy i vzorem pro zasněžené panny.

Virgo consecrata je tedy ve skutečnosti velkým znamením církve silou svého existenciálního stavu a křesťanské volby, neboť viditelně žije neviditelnou skutečnost vyjádřenou označením církve jako Kristovy nevěsty. Zasněžená panna se tedy stává viditelným znamením tajemství církve jako Kristovy nevěsty, když se celým svým bytím, tělem i duší, podobně jako církev výlučně odevzdává lásce a službě Kristu a jeho království. V řádu milosti je zasněžená panna Kristovou nevěstou. Zasněžená panna však není Kristovou nevěstou v protikladu k ostatním věřícím církve, nýbrž v prohloubení a znásobení této skutečnosti. Vztah zasněžené panny ke Kristu je vztahem nevěsty, což formuje její lásku, askezi i angažovanost pro Boží království. Církevní a snoubenecká je i její modlitba, základem jejího duchovního života je bible, v níž spatřuje knihu svého Ženicha, eucharistie, svatební hostina, a breviář jako hlas, jímž nevěsta oslovuje svého Ženicha.¹⁰⁷

¹⁰⁵ *Tamtéž*, s. 33.

¹⁰⁶ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. Apoštolský list O důstojnosti a povolání ženy, čl. 27.

¹⁰⁷ *Tamtéž*, s. 42.

3.4 Snoubenecký vztah

Podstatným prvkem panenského zasvěcení je osobní snoubenecký vztah mezi Kristem a zasvěcenou pannou.¹⁰⁸ Už křest uvádí pannu do tajemství církve jako Kristovy nevěsty. Texty obřadu zasvěcení jsou jasné. V homilii doporučené k obřadu říká biskup pannám:

„Utěšitel Duch svatý způsobil, že se vaše nitro v životodárném prameni svatého křtu stalo chrámem Božím; dnes vás prostřednictvím mé služby obdarovává novým duchovním pomazáním a novým způsobem vás zasvěcuje Bohu: pozvedá vás k důstojnosti Kristovy nevěsty a spojuje vás s ním nerozlučným svazkem.“¹⁰⁹

Své snoubenectví založené na křtu a příslušnosti k církvi prohlubuje zasvěcená panna životním rozhodnutím zasahujícím celou její existenci: zřiká se pozemského manželství. Její snoubenecký vztah ke Kristu je darem Ducha svatého posilujícím její poslání žít výlučně pro Kristovu lásku a službu jeho království. Tak se stává viditelným znamením snoubenectví církve.¹¹⁰ Život zasvěcené panny je znamením snoubenecké lásky církve ke Kristu. Snoubenecká láska je vzájemná, je to láska mezi Kristem a církví. Snoubenecká láska působí, že milující přijímá smýšlení a způsob života milovaného, podílí se na jeho dílech, námahách a starostech. To považujeme za předpoklady lásky zasvěcené panny ke Kristu, jak ji může žít a projevovat.¹¹¹ Zasvěcená panna přijímá svého Ženicha jako učitele života, jehož slovům naslouchá s láskyplnou pozorností. Je učednicí, která s láskou usedá k nohám Mistra (Lk 10,39).

3.5 Láska k eucharistii

Z vědomí snoubeneckého stavu zasvěcené panny a zároveň svatebního charakteru spásných událostí, které slaví liturgie, věnují zasvěcené panny velkou pozornost právě

¹⁰⁸ CALABUIG, I. Životní styl zasvěcené panny jako znamení snoubenecké lásky církve ke Kristu. *Ordo virginum - Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 34.

¹⁰⁹ *Obřad zasvěcení panen*, Pontifikál 2008, s. 380.

¹¹⁰ CALABUIG, I. Životní styl zasvěcené panny jako znamení snoubenecké lásky církve ke Kristu. *Ordo virginum - Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 34.

¹¹¹ *Tamtéž*, s. 35-36.

liturgii. Když zasvěcená panna spoluslaví svatá tajemství, staví se vědomě jako nevěsta před svého Ženicha. Její spiritualitou je spiritualita církve-nevěsty.¹¹² Především v eucharistii se vyjadřuje svátostným způsobem vykupitelský úkon Krista-Snoubence vůči Snoubence církvi.¹¹³ Církev slaví eucharistii se srdcem nevěsty jako nejvyšší projev svatebního sjednocení s Kristem. Eucharistie nás zpřítomněním obětí kříže uschopňuje žít věrně společenství s Bohem.¹¹⁴ Eucharistie je náš největší poklad. Přijímáním Kristova Těla přijímáme sílu jednoty s Bohem a s druhými.¹¹⁵

Nevěstě-církvi je slavení eucharistie vlastní. Nevěsta-církev slaví eucharistii nejintenzivněji, když s Kristovou obětí spojuje vlastní odevzdání. Každý člen církve spoluslaví eucharistii, ale nikdo asi neprožívá charakter této oběti jako zasvěcená panna. Slaví božská tajemství se srdcem nevěsty, ráda prodlévá před svatostánkem uchovávajícím Tělo Páně. Ustavičná a každodenní adorace Krista přítomného v eucharistii umožňuje prohlubovat lásku.¹¹⁶ Zasvěcená panna zjevuje celým životem lásku církve k eucharistii.¹¹⁷ Služba místní církvi, jíž je zasvěcená panna oficiálně zasvěcená, splývá téměř se službou eucharistii.¹¹⁸ Při lámání eucharistického chleba máme skutečnou účast na těle Páně a jsme povznášeni ke spojení s ním a mezi sebou.¹¹⁹

3.6 Následování kříže

Snoubenectví i přes své základní radostné ladění v sobě zahrnuje též následování kříže. Kříž je základem panenského zasvěcení.¹²⁰ Jako při křtu a řeholní profesi i zde se nový život získává umíráním. Obojí splývá, neboť v přítomném stavu jde vždy o

¹¹² BARSOTTI, D. *Spiritualita svaté Anděly Merici*, s. 38.

¹¹³ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. Apoštolský list O důstojnosti a povolání ženy, čl. 26.

¹¹⁴ Homilie Benedikta XVI. na Boží Tělo, bazilika svatého Jana na Lateránu, 11. 6 2009.

http://www.radiovaticana.cz/clanek_print.php4?id=11376

¹¹⁵ Homilie Benedikta XVI. na mši svaté v Quebecu 22. 6. 2008.

http://www.radiovaticana.cz/clanek_print.php4?id=9728

¹¹⁶ Srov. VC, čl. 95.

¹¹⁷ *Tamtéž*, s. 40.

¹¹⁸ Srov. CALABUIG, I. Životní styl zasvěcené panny jako znamení snoubenecké lásky církve ke Kristu.

Ordo virginum – Textobraní I / Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 39.

¹¹⁹ LG, čl. 7.

¹²⁰ BORRIELLO, L. *Pak přijď a následuj mě*, s. 39.

vztah ke Kristu ukřižovanému a vzkříšenému. Slib zakládá nejen bytí, ale také požadavky a jejich naplnění bylo od počátku chápáno jako zápas. Tento pohled zabraňuje příliš oslavnému pojetí zasnoubení, neboť i ono je následováním cesty kříže. Nevěsta souhlasí, že bude se svým Ženichem sdílet i bolest a ponížení, že bude mít účast na jeho utrpení, které je spásou člověka, protože je to utrpení z lásky.

Život zasvěcené panny má být také výrazem následování kříže. Nemá se zříkat pouze nedovoleného, ale i dovoleného, vždyť velká část lidstva postrádá i to nejnnutnější k životu. To se ostatně doporučuje i kněžím, kteří jsou povzbuzováni k dobrovolné chudobě s christologickým zdůvodněním: aby si zvykli dobrovolně si odříkat i dovolené, ale ne nezbytné věci, a připodobňovat se tak ukřižovanému Kristu.¹²¹

Aby člověk mohl žít jako vzkříšený, musí nejdřív projít smrtí. Ten, kdo je povolán k panenství, cítí, že má účast na tajemství smrti a vzkříšení Ježíše Krista: kříž je základem panenského a panického zasvěcení. Žít celibát totiž znamená žít v těle Krista ukřižovaného, protože samota zůstává samotou a nedostatek manželského dialogu je realita, která přibíjí na kříž lidskou přirozenost (srov. Gal 5,24; 6,14). Je to smrt kvůli životu, akt víry zasvěcené osoby, která ví, že její samota je živá a životodárná, nikoli dusivá a ubíjející. Proto utrpení přijaté pro lásku ke Kristu se stává důvodem k radosti. Jak říká svatý Pavel: „Poklad víry máme v nádobě hliněné. To proto, aby se ta nesmírná moc připisovala Bohu, a ne nám“ (2 Kor 4,7-12).¹²²

Kdo svůj celibát promění v úkon lásky, zapomene na sebe. To je možné jen působením osvobozující milosti Boží. Takový člověk je šťastný, nachází dokonalou radost, kterou má jen ten, kdo se umí zapírat.¹²³

Zasnoubení s Kristem znamená zde na zemi „ukřižování s Kristem“ (srov. Gal 6,14). Ale nelze zapomínat, že toto tajemné společenství s křížem ústí ve vzkříšení neboli život důvěrného spojení s nanejvýš milovaným Kristem. Na kříži přitahuje Ježíš duši, která si ho zvolila za snoubence. Tam dochází k tajemnému objetí, o kterém mluví Píseň písní: „Tvá levice podpírá mou hlavu, tvá pravice mě objímá“ (Pís 8,3). Podstatou panenství je snoubenecká láska k Pánu. Je krásné zřít se manželství z vyšší

¹²¹ SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé*, s. 46.

¹²² BORRIELLO, L. *Pak přijď a následuj mě*, s. 40.

¹²³ RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum – Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 38.*

pohnutky (1 Kor 7,38). Hlavní pohnutka křesťanského panenství je tedy pozitivní, nikoli negativní. Bůh chce celibát proto, že chce být milován výlučnou láskou.

3.7 Zasvěcené panenství jako přijetí důvěrného vztahu s Bohem

Zasvěcené panenství je dar důvěrného vztahu s Bohem, proto také člověka naplňuje. Ke spojení s Bohem dochází na duchovní úrovni, to však neznamená, že by kvůli tomu bylo méně reálné. Duchovní spojení s Bohem, které je hlavním obsahem panenství, nesyť tělesné touhy, ale působením Ducha svatého pozvedá člověka na jinou, nadpřirozenou úroveň, kde Boží milost obohacuje i tělo, neboť to se stává svatostánkem živého Boha.¹²⁴ Je to předávání božského života člověku, spojení lidství a božství. To posiluje ducha člověka, který božský život přijímá, ale nemění jeho přirozenou strukturu. Z tohoto důvodu panenství zasvěcené Bohu přesahuje čistě lidské schopnosti. Je to vzácný dar milosti, který musí být přijat s vírou. Nedá se vysvětlit logicky: člověk ho pochopí, když ho žije, a žije ho, když má víru. Ježíš v evangeliu jasně řekl: “Ne všichni pochopí to slovo; jen ti, kterým je to dáno“ (Mt 19,11).

Panenství je výrazem a ztělesněním lásky ke Kristu. Prvek sebedarování zřetelně převažuje nad prvkem askeze. Nejde v první řadě o zřeknutí se, nýbrž o pozitivní vztah a spojení. Zdá se, že tento výklad upřednostňují různé texty II. vatikánského koncilu o *virginitas*: tato rada zvláštním způsobem ztělesňuje osobní pouto lásky.

Tato odpovídající láska je v nejvyšší míře prosta účelu, je to darování srdce, přátelství s Bohem, aniž by se člověk chtěl především od něčeho osvobodit nebo něco získat. Kořen celibátu totiž stejně jak u kněží, tak i u panen tkví hlouběji. U kněze je obrazem Krista, který má jedinou nevěstu církev, jí slouží, o ni pečuje, pro ni žije. Zasvěcená panna pak je obrazem církve, která je Kristovou snoubenkou, nevěstou, která čeká na svého Ženicha. Panny z Matoušova podobenství (Mt 25) čekají v noci. Vyznačují se vlastnostmi, které se očekávají od nevěsty: bdělostí, věrností, vytrvalostí, odvahou, neotřesitelnou důvěrou, statečností a radostnou nadějí. Uprostřed všeho svého konání má mít nevěsta své myšlenky a srdce u Ženicha.

¹²⁴ BORRIELLO, L. *Pak přijď a následuj mě*, s. 30.

Důvěrnost lásky je v panenství ducha. Takové dokonalosti lásky, a tedy i spojení s Ježíšem nelze dosáhnout jinak než trojím panenstvím: mysli, jazyka a srdce. Ježíš to naznačoval sestře Konsolátě: „Aby ses mohla modlit, musíš být obklopena mlčením. Stejně tak musí být ve tvém nitru hluboké ticho, abys byla spojena se mnou. Malý šramot ruší modlitbu. Podobně jakákoliv maličkost, která tě rozptýlí, ruší důvěrnost. Vždy je třeba panenství.“¹²⁵ Toto panenství se uskutečňuje trojím mlčením: v myšlenkách (panenství mysli), ve slovech (panenství jazyka) a v zájmech (panenství srdce).¹²⁶ Zde je třeba připomenout, že toto panenství mysli, jazyka i srdce nemá být cílem, nýbrž prostředkem k pokroku v dokonalosti lásky.¹²⁷ Právě panenství je vnitřní. Panenství těla bylo zamýšleno právě proto, aby se umožnila takováto duševní dispozice. Jde o čistotu rozumu, který nás vede. Duše zůstává pannou, protože se řídí výzvou Krista (Lk 18,28-30).

Panenství je dáno snubní volbou Krista, panna je snoubenka Krista. Zpřítomňuje život nebe na zemi. Panenství, jak říká svatá Anděla Merici, je znamením výlučné lásky ke Kristu.¹²⁸ Je to charisma nerozdělené lásky. Proto nežije zasvěcená panna v manželství, to je jen důsledkem toho, že si vyvolila za snoubence Krista a žije z něj. Panenství se dokonce stává viditelným znamením snoubenecké jednoty s Kristem. Nejdůležitější tedy je být s ním. Z toho pak vyplývá úsilí zasvěcené panny konat něco ve prospěch druhých. Cílem zasvěceného života tedy není apoštolát, ale především snubní jednota s Kristem, tedy ideál kontemplativní. Apoštolát je přirozeným důsledkem tohoto snubního vztahu, důsledkem sjednocení s Kristem. Každá zasvěcená panna pak bude vydávat svědectví o tom, čím je. Na tom bude spočívat jejich apoštolát.¹²⁹

3.8 Plodnost panenství

Jako dnes nelze mluvit o křesťanském manželství bez zmínky o jeho vztahu k panenství pro Boží království, tak nelze mluvit o zasvěcené panně, aniž bychom

¹²⁵ SALES, V. *Ježíšovo srdce světa*, s. 54.

¹²⁶ *Tamtéž*, s. 54.

¹²⁷ *Tamtéž*, s. 63.

¹²⁸ BARSOTTI, D. *Spiritualita svaté Anděly Merici*, s. 43

¹²⁹ *Tamtéž*, s. 11.

zároveň neviděli ženu, manželku a matku. Povolání zasvěcené panny, která je též „manželkou“ a „matkou“, je pochopitelné jen v analogii k povolání provdané ženy a tělesného mateřství.¹³⁰ Logickým důsledkem snubního vztahu je plodnost. Jde-li u manželů o plodnost fyzickou, u zasvěcených osob se předpokládá plodnost duchovní.

Panenství tedy neznamená neplodnost, ale naopak velmi velkou plodnost, ovšem v jiné, vyšší rovině než v rovině tělesné. Jde tedy o jinou plodnost, o plodnost duchovní. Ale poněvadž je člověk také duch a nejenom tělo, jde o plodnost, která je také svrchovaně lidská a působí, že se její nositel stává opravdu otcem nebo matkou (1 Kor 4,15; Gal 4,19). Panenství pro Krista a pro evangelium podivuhodně podporuje mateřskost ženy.¹³¹ Ve skutečnosti je dokonalá čistota daleko plodnější než manželství. Ti, kteří se zcela oddali Bohu, mají tisíce synů a dcer ve smyslu duchovním, rodí je pro věčný život. Láska v panenství se vztahuje na všechny lidi, které zahrnuje láska Snoubence-Krista.¹³² Jsou duchovními matkami. Děje se to příkladem, radami a zvláště modlitbou a obětí. Panny jsou podle svatého Řehoře Nysského těmi, „které oslavují Krista jako svého ženicha, sjednoceny s ním čistým srdcem očekávají v bdělosti jeho příchod, s očima otevřenými a s lampami rozžatými... Spolu s Pannou Marií dávají světu Krista“.¹³³ Celý svůj život musí pokládat za přijatý do služeb Krista a církve.

Panenství je dar, který osvobozuje srdce k horoucí lásce k Bohu a k bližním. Tak se stává zdrojem duchovní plodnosti. Nepochybně přináší i pocit samoty a zakoušení určité prázdnoty, ale právě tím pomáhá lépe pochopit utrpení těch, kdo žijí v nedobrovolné osamělosti. Je-li tato prázdnota ochotně přijata a je-li naplněna Kristem, uschopní člověka vést druhé k němu a přiblíží jeho lásku.¹³⁴ Pro zasvěcenou pannu je samota místem, kde bude moci duše snoubenky dýchat a růst,¹³⁵ a to činí pannu plodnou.

¹³⁰ RAFFIN, P. Povolání a úloha zasvěcených panen ve světle *Ordo consecrationis virginum*. *Ordo virginum – Textobraní I* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 29.

¹³¹ ALBRECHTOVÁ, B. Povolání ke svědectví. Řeholní život a pastorece povolání v pohledu Jana Pavla II. *Ordo virginum – Textobraní VII* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 8.

¹³² Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. Apoštolský list O důstojnosti a povolání ženy, čl. 21.

¹³³ ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 216.

¹³⁴ ALBRECHTOVÁ, B. Povolání ke svědectví. Řeholní život a pastorece povolání v pohledu Jana Pavla II. *Ordo virginum – Textobraní VII* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 8.

¹³⁵ Srov. BARSOTTI, D. *Spiritualita svaté Anděly Merici*, s. 26.

Zasvěcená panna každodenně obnovuje duchovní pouto s Pannou Marií a spolu s ní rozjímá nad tajemstvím jejího Syna, a to zvláště v modlitbě posvátného růžence.¹³⁶ Učí se napodobovat její ctnosti a následovat její bezpodmínečné odevzdání se do rukou Pána. Tím obohatí svůj život modlitby a plodnost panenství ve vlastním životě.¹³⁷

3.9 Prožívání daru zasvěceného panenství

Je-li zasvěcené panenství charisma, pak se má prožívat charismaticky. A prožívat je charismaticky znamená docela jednoduše prožívat je tak, jako se prožívá dar, tj. především pokorně. Je velká příbuznost mezi čistotou a pokorou. Tedy první způsob, jak prožívat dar čistoty, je pokora. Druhý způsob je radost a pokoj (Gal 5,22).

První a nejradikálnější forma podřízenosti je podřízenost muže ženě a ženy muži. Panna také prožívá, ovšem jiným způsobem, ne manželským, tuto formu podřízenosti, která je tak blahodárná pro překonání soběstačnosti, pýchy a nezávislosti.

Konečně je-li panenství charisma, má se prožívat svobodně, protože je také psáno, že „kde je Duch Páně, tam je svoboda“ (2 Kor 3,17). Myslí se tím jak svoboda vnitřní, tak také svoboda vnější. Duch svatý vane mocně, aby vrátil všemu v církvi autentičnost a evangelijní krásu.¹³⁸ Za celibát, tak jako za každý jiný dar, je třeba Bohu děkovat, vyžaduje bdělost a oživuje se blízkostí Pánu. Na lásku, která volá, je možné odpovědět pouze láskou, která se svobodně dává. Neboť není nic většího než dar nás samých Bohu.¹³⁹

Toto darování sebe Bohu se zakládá zejména na modlitbě. Prvním povoláním zasvěcené panny tedy byla a je modlitba, zvláště dar přímluvné modlitby. Žít opravdově jako zasvěcená panna není snadné. Tento způsob života nepředpokládá jen citovou a duševní zralost, ale také sílu k osamělosti, zejména když je žit uprostřed bohatých mezilidských vztahů. Vyžaduje právě ty křesťanské ctnosti, které uvádí

¹³⁶ Srov. VC, čl. 95.

¹³⁷ HUOT, D. M. *Zasvěcování panen. Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 17-18.

¹³⁸ CANTALAMESSA, R. *Panenství*, s. 40.

¹³⁹ BARSOTTI, D. *Spiritualita svaté Anděly Merici*, s. 29.

zásvětná modlitba: prozíravou skromnost, moudrou dobrotu, rozvážnou vlídnost a svobodně zachovávanou čistotu.¹⁴⁰

Jestliže je panenství vyjádřeno výlučnou láskou ke Kristu, je jasné, že ctnosti jsou prostředkem a znakem této výlučnosti a čistoty lásky. Jak tedy prožívat panenství jako výraz výlučnosti a čistoty lásky? Půst a modlitba je vyjádřením panenské lásky. Půst je podstatný požadavek lásky. Duše se nemůže rozptylovat, nemůže být ničím svázána. Láska ji osvobozuje ze všech pout, aby se mohla obracet jen k Milovanému. Půst je odmítání všeho, co by mohlo svazovat srdce a odnímat lásku. Až bude naše srdce opravdu volné, až bude žít více ve svobodě než v postu, v poslušnosti a chudobě, bude náš život spočívat více na modlitbě. Modlitba není jen mluvením, ale je vždy vztahem, vztahem duše snoubenky s Kristem. Celý život se má stát modlitbou. Zasvěcený život, tedy snubní jednota s Kristem, v sobě zahrnuje panenství. Ale modlitba je kladné, konkrétní vyjádření samé lásky, která spojuje snoubenku se Snoubencem a proměňuje ji.

Proto má tento život nutně silnou kontemplativní dimenzi, panna nutně potřebuje čas k soustředění a k modlitbě, delší nebo kratší, ale pravidelný. I když žije ve městě, musí mít svou vnitřní celu, musí pěstovat svůj vztah ke Kristu. Slib panenství v sobě zahrnuje nejen závazek k věrnosti „první lásce“, ale také výzvu ke stálému růstu v lásce.

¹⁴⁰ RAFFIN, P. Povolání a úloha zasvěcených panen ve světle *Ordo consecrationis virginum. Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 30.*

ZÁVĚR

Skrze tuto práci zabývající se zasvěceným panenstvím jsem se snažila přiblížit život zasvěcené panny s jejími charismaty a podstatnými prvky, které by měly být charakteristické pro její život a měly by z něho vyzařovat. Tato forma zasvěceného života je Božím darem církvi a světu. Je to jedna z mnoha cest následování Krista v církvi a ve světě, jejíž existence je doložena od počátků církve. Zasvěcené panenství je stav zasvěceného života uznávaný církví, který zvláštním způsobem zobrazuje nevěstu církev. To je zejména vyjádřeno v liturgickém obřadu zasvěcení, který právě pro tuto spojitost panny a církve vykonává místní biskup. Hlavní částí obřadu je slib čistoty a zásvětná modlitba. Slib čistoty skládá panna do rukou biskupa, jehož prostřednictvím slibuje Bohu, že bude žít v panenství a následovat Krista. Biskup pak pronáší zásvětnou modlitbu.

Liturgický obřad zasvěcení znamená pro pannu nejen oficiální přijetí církve do stavu panen a stvrzení jejího zasvěcení se Kristu, ale je zároveň je i velkou posilou Ducha svatého, která je pro ni biskupem vyprošována zvláště v zásvětné modlitbě. Podstatným prvkem panenského zasvěcení, jak jsem popsala ve třetí kapitole své práce, je snoubenecký vztah mezi Kristem a zasvěcenou pannou. Tak se stává viditelným znamením snoubenectví církve. Zasvěcená panna zjevuje celým svým životem lásku církve k eucharistii, když s Kristovou obětí spojuje své vlastní odevzdání. Eucharistie je projev svatebního sjednocení s Kristem. Služba místní církvi, jíž je zasvěcená panna oficiálně zasvěcená, splývá téměř se službou eucharistii. Prvořadým zasvěcené panny je především chvála Boha a přimluvná modlitba za spásu celého světa. Je také živým obrazem a viditelným znamením lásky církve k Písmu svatému.

Celý svůj život musí zasvěcená panna pokládat za přijatý do služeb Krista a církve. Zasvěcené panny nejsou povolány ke společnému životu. Jedním z jejich charismat je tedy posvěcování života o samotě, která má sloužit k intenzivnějšímu spojení s Bohem. Tato prožívaná samota s Bohem se stává zdrojem duchovní lásky k bratrům a sestrám. Tak se život zasvěcených panen stává duchovně plodným. Jejich život má být také výrazem následování kříže. Kříž je základem panenského zasvěcení.

Slib čistoty zahrnuje i ostatní evangelní rady, zvláště chudobu a poslušnost, které sice nejsou výslovně slibovány při panenském zasvěcení, ale hlubší spojení s Kristem s vnitřní nutností zahrnuje následování jeho života chudého a poslušného. Proto snaha o

uskutečňování těchto rad spočívá na vlastní zodpovědnosti zasvěcené panny, neboť následování Krista čistého, chudého a poslušného s vnitřní nutností zahrnuje i chudobu a poslušnost. Závěrem chci zdůraznit, že stačí slib čistoty, neboť ostatní evangelijní rady jsou důsledkem panenského zasvěcení. To nejpodstatnější v charismatu zasvěceného panenství je žít tento slib, tuto závislost lásky, tuto odevzdanost. To je podstata panenského slibu: jde o vyjádření tohoto závazku lásky, této touhy po věrnosti, celobytné závislosti, která je v lásce obsažena. Nemůžeme správně pochopit panenství neboli zasvěcení ženy v panenském stavu, aniž bychom se odvolali na snoubeneckou lásku, protože v této lásce lidská osoba daruje sebe sama druhému.¹⁴¹

¹⁴¹ Srov. CROISSANT, J. CH. *Žena neboli kněžství srdce*, s. 84-85.

PRAMENY

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona / včetně deuterokanonických knih /. Český ekumenický překlad. Vydala Česká biblická společnost, 1996. ISBN 80-85810-11-5 (Zkratky jednotlivých knih uvedené v textu odpovídají tomuto vydání).

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Řím: Křesťanská akademie, 1983. ISBN neuvedeno

JAN PAVEL II. *Vita consecrata*. Posynodální apoštolská adhortace *O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě*. Praha: Zvon, 1996. ISBN – není uvedeno.

JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. Apoštolský list *O důstojnosti a povolání ženy*. Praha: Zvon, 1992. ISBN 80-7113-053-2.

JAN PAVEL II. *Pastorales dabo vobis*. Posynodální apoštolská adhortace *O výchově kněží v současných podmínkách*. Praha: Zvon, 1993. ISBN 80-7113-070-2.

Perfectae caritatis. Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN neuvedeno.

Lumen gentium. Dokumenty II. vatikánského koncilu Věřoučná konstituce *O církvi*. Řím: Křesťanská akademie, 1983. ISBN neuvedeno.

Katechismus katolické církve. Přel. Josef Koláček SJ, 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské naklad., 2002. ISBN 80-7192-473-3.

Kodex kanonického práva. přel. Miroslav Zedníček, Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

Římský pontifikál. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

LITERATURA

ALBRECHTOVÁ, B. Povolání ke svědectví. *Ordo virginum – Textobraní VII* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 5-16.

ARNOLD, J. CH. *Výzva k čistotě*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-427-X.

AUMANN, J. *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-928-6.

BARSOTTI, D. *Rozjímáme se sv. Andělou Merici. Spiritualita svaté Anděly Merici. Rodina kolem matky*. 1. vydání. Praha: Paulínky, 2002. ISBN 80-86025-49-7

BIANCHI, E. Celibát a panenství. *Ordo virginum – Textobraní II* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 1-18.

BORRIELLO, L., JANA OD KŘÍŽE. *Pak přijď a následuj mě*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 1997. ISBN 80-86025-11-X.

BUOB, H. *Povolání k vydanosti* 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80- 85527-95-2

CALABUIG, I. Životní styl zasvěcené panny jako znamení snoubenecké lásky církve ke Kristu. *Ordo virginum – Textobraní I* /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/ 2000, roč. neuveden, s. 31-42.

CANTALAMESSA, R. *Panenství*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-327

CROISSANT, J. *Žena neboli kněžství srdce* 1. vyd. Příbram: Paulínky, 2005. ISBN 80-86025-93-4.

HOLLANDOVÁ, S. Zasvěcené panny v dnešní církvi. *Ordo virginum – Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 1-15.

HUOT, D. M. Zasněcování panen. *Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 8-18.

MARTINI, C. M. *Žena svého lidu. Poslání ženy v církvi*. Přel. P. Stanislav Příbyl, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-257-9.

MORMION, C. *Nevěsta Slova* 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2006. ISBN 80-85929-89-9.

NIGGEMEYER, M. Apoštolát bytí – specifikum života zasvěcené panny. *Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 46-47.

PENNA, A. *Svědék Boží lásky. Život Jana Marii Vianneye*. Přel. Milena Macková, 2. vyd. Praha: Paulínky, 2009. ISBN 978-80-86949-71-0.

POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Praha – Kostelní Vydří, Krystal – Karmelitánské nakladatelství 2006. ISBN 80-85929-8-5.

RAFIN, P. Povolání a úloha zasvěcených panen ve světle *Ordo consecrationis virginum*. *Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 24 – 30.

RIDICK, J. Sliby poklad v křehkých nádobách. *Ordo virginum – Textobraní III /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 33-43.

SALES, V. *Ježíšovo srdce světa*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996. ISBN neuvedeno.

SELVAGGI, A. M. Obnovení starověkého obřadu. *Ordo virginum – Textobraní II /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 19-26.

SEWALD, P. Kdo seje vítr, sklídí bouři. *Monitor*, roč. 8, 2011, č. 5, s. 7-9. ISSN: 1214-845

SCHLOSSEROVÁ, M. *Staré – ale ne zastaralé. Zasvěcení panen jako cesta následování Krista*. Praha: Pastorační středisko, 2007. ISBN neuvedeno.

SION, V. *Cesta k duchovnímu realismu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-255-2.

ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*. Velehrad: Refugium Velehrad – Roma, 2005. ISBN 80-86715-34-5

VON SPEYER A. *Služebnice Pána*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. ISBN 80-85527-24-3

ZUBERT, B. W. Řeholní právo. *Ordo virginum – Textobraní I /Pro vnitřní potřebu zasvěcených panen českých a moravských diecézí/* 2000, roč. neuveden, s. 3-7.

Obnovené úsilí zasvěceného života v třetím tisíciletí. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003. ISBN 80-7266-129-9.

Ordo virginum – Směrnice k přípravě na život v povolání zasvěcených panen. (z 31. května 2004).

SEZNAM ZKRATEK

OCV Ordo consecrationis virginum (Stav zasvěcených panen)

VC Vita consecrata

LG Lumen gentium

KKC Katechismus katolické církve

CIC Kodex kanonického práva

MD Mulieris dignitatem